

# Landbrug i udvikling



**Nordsjællands Landboforening 1968-2018**

# Landbrug i udvikling

Nordsjællands Landboforening 1968-2018

## Landbrug i udvikling

### Sponsorer

Nordsjællands Landboforening vil gerne takke Handelsbanken i Helsingør, Lokalforsikring A/S samt Helsingør Maskinforretning for støtte til udgivelsen af dette jubilæumsskrift.

## Landbrug i udvikling

Udgivet af Nordsjællands Landboforening i anledning af organisationens 50 års jubilæum i 2018.

Oplag: 1.200 stk.

Tryk:

ISBN 978-87-93220-16-4

### Foto

På forsiden vises et foto fra Freerslev Kotel på Roskildevej i Gørle. På bagsiden et foto fra Wendelholm i Tjæreby.

Fotos i dette skrift tilhører Nordsjællands Landboforening eller private.

# Landbrug i udvikling

Nordsjællands Landboforening 1968-2018

# Indhold

|                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------|----|
| Forord .....                                              | 5  |
| Nordsjællands Landboforening fejrer jubilæum .....        | 6  |
| Dyrskuer .....                                            | 9  |
| Høstfester og møder .....                                 | 13 |
| Veteraner med store visioner, Gunnar Steffen Hansen ..... | 16 |
| Rådgivningshuset i Hillerød .....                         | 19 |
| Åben gård .....                                           | 20 |
| Talknuseren ændrede tingene, Torben Nielsen .....         | 24 |
| Den politiske organisation .....                          | 27 |
| Prisuddelinger .....                                      | 30 |
| Turbulent tid med brydninger, Poul Jensen .....           | 34 |
| Frederiksborg amts 4H .....                               | 37 |
| Landboudommen .....                                       | 39 |
| Kongernes Nordsjælland .....                              | 41 |
| Første kvindelige formand, Herdis Lindegård Dam .....     | 43 |
| En plads i hierarkiet, Søren Hansen .....                 | 46 |
| Stavnsbåndets ophævelse .....                             | 49 |
| Landbosenior .....                                        | 54 |
| Økologisk rådgivning .....                                | 55 |
| Halmleverandørforening .....                              | 56 |
| Indkøbsforening .....                                     | 56 |
| Agrovi .....                                              | 57 |
| Landbrugsskolens fond .....                               | 58 |
| Vi skal være synlige, Lars Jonsson .....                  | 59 |
| Litteraturliste .....                                     | 64 |

# Forord

Landbruget i Nordsjælland har gennem snart 200 år været kendetegnet ved store stærke organisationer, der har sikret erhvervet en solid placering i samfundet. Organisationerne har været præget af den forandringsproces, der kan spores i både vores erhverv og samfundet.

I 1968 blev tre store landbrugsorganisationer samlet til en. Frederiksborg Amts Landboforening, Frederiksborg Amts Planteavlsforening og Horns Herred og Frederikssund-egnens Landboforening gik sammen i en ny organisation Nordsjællands Landboforening, NOLA.

Det er NOLA's 50 års jubilæum, som vi gerne vil markere. Dels med dette jubilæumsskrift og dels med en jubilæumsfest i Frederiksborgcentret 24. februar. Der er sket utrolig mange ting i disse år, og det har været vanskeligt at udpege de elementer, som skulle beskrives i denne bog.

## Aktiv organisation

Vi har forsøgt at komme hele vejen rundt så alle, der er aktive i landbruget, kan gense netop deres interesseområde.

Der er artikler om foreningens historie, portrætter af nogle af foreningens formænd, omtale af de mange aktivitetsområder for både landboudom, aktive landmænd og seniorer. Der er fokus på det store jubilæum i 1988 i anledning af Stavnshøjgaardens ophævelse i 1788 og der er omtale af de mange aktiviteter, der har haft til formål at påvirke samfundet og sikre landbruget i Nordsjælland gode forhold.

Journalist Jens Henrik Nybo har lavet interviewene med de fire formænd og Lennart Weber, Webers forlag har ydet værdifuld rådgivning om tekst og layout.

En redaktionsgruppe bestående af Fin Barkholt, Martin

Winther, Poul Jensen, Jens Jensen, Tove Christiansen, Peter Schou Andersen, Gunnar Laustsen, Sven Høier, Geert Fredslund Nielsen, Søren Hansen og Jens Kromose har samlet materialet og skrevet teksten til jubilæumsskriftet og NOLA's bestyrelse vil hermed gerne rette en varm tak til alle for deres bistand.

Det er mit håb, at du får glæde af at læse bogen.

Lynge, januar 2018

Lars Jonsson

Formand Nordsjællands Landboforening



# NOLA's etablering i 1968



*Charles F. Hansen var NOLA's første formand.*

Nordsjællands Landboforening (NOLA) blev dannet i 1968 efter sammenlægning af Frederiksborg Amts Landboforening, Frederiksborg Amts Planteavlforening og Horns Herreds og Frederikssundegnens Landboforening. Frederiksborg Amts Landboforening blev stiftet i 1843 med hovedformål at virke for landvæsenets fremme og afholdelse af dyrskuer.

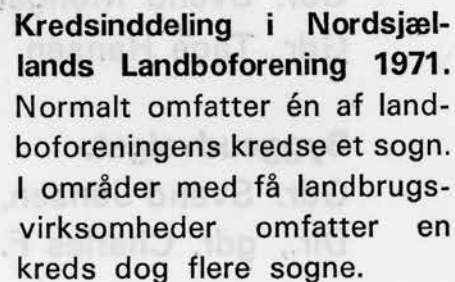
Formanden for Frederiksborg Amts Landboforening, kreditforeningsdirektør Charles F. Jensen, der havde været primus motor i sammenlægningsprocessen, blev NOLA's første formand valgt på den stiftende generalforsamling 10. februar 1968. Formændene for de to øvrige foreninger, Svend Jensen, Ølstykke og Poul Madsen, Sigerslevvester blev næstformænd. Kvægavlskonsulent H. O. Stryhn var foreningen sekretær i hele stiftelsesfasen.

## **Ved starten var der 56 kredse**

For at sikre en rimelig geografisk fordeling efter sammenlægningen blev der oprettet 9 distrikter og 56 kredse fordelt over hele Nordsjælland. Hvert distrikt valgte et medlem til bestyrelsen, som blev på i alt 19 medlemmer, idet formand og 9 øvrige bestyrelsesmedlemmer valgtes uden tilknytning til et bestemt distrikt.

Hver kreds bestod af et eller flere af de sogne, som eksisterede før Kommunalreformen 1970. I 1971 bestod repræsentantskabet af 56 medlemmer og i årenes løb blev flere kredse slået sammen bl. a. som et resultat af strukturudviklingen i landbruget. Repræsentantskabet mødtes to gange om året med henblik på vidensdeling både organisatorisk og rådgivningsmæssigt.

Kort med sognenavne og  
landboforeningens kreds-  
nummerering.





## Landbrug i udvikling

Ved vedtægtsændringer først i 1990'erne blev repræsentantskabet opløst, idet det ikke mere var belæg for en geografisk opdeling af NOLA's område. Det indebar endvidere, at bestyrelsen blev reduceret til 10 medlemmer. I 2017 består bestyrelsen af 8 medlemmer. En medarbejderrepræsentant og formanden for Nordsjællands Landboudom deltager som observatører.



*Direktør Niels Peter Ravnsborg.*

### Foreningens formænd siden 1968.

|             |                                                                             |
|-------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| 1968 – 1973 | gdr., kreditforeningsdirektør Charles F. Jensen, Hejreholm, Lyngø.          |
| 1973 – 1979 | gdr. Helge Jensen, Hammerødgård, Plejelt.                                   |
| 1979 – 1989 | gdr. Gunner Steffen Hansen, Vejgård, Strø.                                  |
| 1989 – 1993 | gdr., kreditforeningsdirektør Torben Nielsen, Tvedegård, Harløse.           |
| 1993 – 2006 | gdr. Poul Jensen, Dyremosegård, Skævinge.                                   |
| 2006 – 2016 | gdr. Herdis Lindegård Dam/ Jespersen, Lindegård, Venslev, senere Skuldelev. |
| 2016 – 2017 | gdr. Søren Hansen, Fredlygård, Gunderød (konstitueret).                     |
| 2017 -      | gdr. Lars Jonsson, Brønshøjgård, Lyngø.                                     |

### Foreningens sekretærer siden 1968:

|             |                                            |
|-------------|--------------------------------------------|
| 1967 – 1984 | planteavlskonsulent Werner Nøhr Rasmussen. |
| 1984 – 1990 | økonomikonsulent Jens Kromose.             |
| 1990 – 2004 | centerleder Geert Fredslund Nielsen.       |
| 2004 -      | direktør Niels Peter Ravnsborg.            |

# Dyrskuer

Det første dyrskue blev afholdt i 1843 på foranledning af Frederiksborg Amts Landboforening. Udover heste, kvæg og svin blev der også udstillet alle slags landbrugsmaskiner, fx harver, plove, såmaskiner og tærskværker.

Dyrskuerne blev afholdt i Hillerød og Frederikssund. I 1959 var der udstillet over 250 forskellige maskiner på dyrskuet i Hillerød. I 1967 brændte dyrskuemateriellet i Fre-

derikssund og det indebar, at dyrskuerne fremover skulle afholdes i Hillerød.

Der var en egen feststemning over Hillerød i de 2 - 3 dage dyrskuet varede med flagallé og underholdning.

Dyrskuet bød også på en stor omsætning for byens forretningsfolk, som oftest sammen med de lokale landbrugsleverandører af maskiner og foderstoffer m. v. donerede æres-



*Kong Frederik IX besøgte det sidste dyrskue, der blev afviklet på Dyrskuepladsen i Hillerød i 1968. Til højre NOLA's formand, Charles F. Jensen.*

## Landbrug i udvikling

præmier i form af pokaler og sølvtøj, som blev uddelt til de ypperste avlsdyr. Nu er det en saga blot.

Året 1968 var først og fremmest 125-års jubilæumsdyrskue, som skulle fejres og dernæst dannelsen af NOLA, som jo nok var en særlig markering værd. Endvidere blev den nye, store Frederiksborghal taget i brug i landbrugets tjeneste ved en række landbrugsbetonede særudstillinger lagt i forbindelse med jubilæumsdyrskuet.

Og endelig festede hele Hillerød og omegn fordi S-toget netop samme dag som dyrskuet åbnede havde premiere på gennemførelsen af S-togs linien København - Hillerød.

### Kongeligt besøg

Dyrskuet i 1968 med deltagelse af Frederik IX, som blev vist rundt af landboforeningens formand Charles F. Jensen, blev desværre det sidste i Hillerød, idet De Samvirkende Sjællandske Landboforeninger havde bestemt, at samle de lokale dyrskuer på Sjælland og Møn til et enkelt, nemlig Fællesdyrskuet i Roskilde, hvilket man var meget imod også i Nordsjælland. Men samvirksomheden lod antyde, at hvis der blot blev afholdt et lokalskue ville der ikke blive noget fællesskue på Sjælland mere. Endvidere lod man antyde, at den forening, der brød ud, ville miste statstilskuddet til konsulentarbejdet.



*Det første dyrskue i Hillerød blev afviklet i 1843, og det sidste i 1968. Derefter samlede man de sjællandske dyrskuer i Roskilde.*

## Landbrug i udvikling



*Det første dyrskue i Hillerd blev afviklet på Dyrskuepladsen i 1843 og det sidste i 1968. Byen stod på den anden ende i de 2-3 dage, som dyrskuet varede og ofte var der 10.000 gæster på Dyrskuepladsen. Her ses fire billeder fra dyrskuer før NOLA blev stiftet.*





## Landbrug i udvikling



*Fire billeder fra NOLA's deltagelse i dyrskuet i Roskilde i 1999.*



# Høstfester og møder

## Høstfester, sommermøder, vintermøder og jubilæumsfest

Der er tradition for, at landboforeningerne har været meget aktive med et alsidigt program for medlemmerne. Sådan har det også været i NOLA's 50-årige historie. Her skal blot nævnes en lille del af de mange medlemsaktiviteter.

I slutningen af 1980'erne afholdtes store høstfester sædvanligvis i Frederiksværkhallen med 800 - 900 deltagere og altid sidste lørdag i september og der var tradition for at bestyrelsen med ægtefæller pyntede op med blomster og birketræer i hallen. Deltagerantallet var altid helt i top når lokale orkestre som BLUE TABU (Knud Wendelholm) og BUFFER BAND (Ove Sørensen) spillede op til høstballet.

### Sommerarrangementer

Traditionelt har der altid været en del sommerarrangementer, og som et eksempel kan nævnes 1988, hvor der blev afholdt sommerarrangement fire steder:

1. I Horns Herred var der 60 – 70 deltagere til orientering hos H C Handelscenter.
2. I Hillerød og omegn var der 80 deltagere hos Ernst Glerup, Vejborggård (jordbær og kyllinger) og Erik Geert Jensen, Årødgård (jerseykøer og gårdhandel).
3. Krogerup avlsgård og højskole havde besøg af 40 deltagere.
4. I Frederiksværk og omegn var der ca. 100 deltagere til besøg på Halmvarmeværket i Frederiksværk og hos Erik Nielsen, Dragebjerggård med økologisk landbrug.

I 1988 gik NOLA's sommerudflugt til Vestsjælland med be-

søg på Kragerup Gods, Høng Landbrugsskole og vikingeborgen Trelleborg. Der deltog ca. 200 medlemmer på turen.

### Vintermøder i Ølstykke – Stenløse.

I gennem mange år - også før dannelsen af NOLA - blev der afholdt vintermøder rundt omkring i amtet.

Programmet, der sædvanligvis afvikledes over 4 - 5 aftener, fokuserede på landbrugspolitik, faglige spørgsmål og socialt samvær. I den sydlige del af amtet omkring Ølstykke – Stenløse havde man en lang tradition for disse møder. I januar 1973 var programmet med 4 møder således:

1. Aktuell landbrugspolitik: Landbrugsminister Ib Frederiksen.
2. Bygge- og finansieringsaften: Maskin- og byningskonsulent K.B. Haltrup og kreditforeningsdirektør Charles F. Jensen.
3. Nyt i plante- og svineavl: Planteavlskonsulent N. O. Larsen og svineavlskonsulent Søren Lunøe.
4. Underholdning og causeri ved "Per Nilen" (redaktør E. Jacobsen, Amtsavisen) samt kaffebord og dans.

Det er ukendt hvornår sidste møderække blev afholdt, men i 1999 blev der overrakt et beløb på ca. 2.500 kr. til Landboungdommen og 4H. Så det har været før 1999.

### Vintermøder i Tikøb.

Af ældre håndskrevne mødereferater fremgår det, at efter 2. verdenskrig blev der afholdt vintermøder med land-

## Landbrug i udvikling

brugsfagligt indhold på Tikøb kro. Arrangørerne var Frederiksborg Amts Landboforening, Helsingørkredsens Husmandsforening, Frederiksborg Amts Planteavlsforening og Foreningen af unge Landmænd i Tikøbkredsen. Indlægsholderne til i alt 6 møder i 1951 var lokale konsulenter, forstandere fra de 2 lokale landbrugsskoler, en

professor fra Landbohøjskolen samt en kvindelig konsulent benævnt frøken.

Der var foredrag om kvæg- og svinehold, planteavlsspørgsmål modernisering af driftsbygninger og stuehuse samt film fra en studierejse i USA. Vintermøderne var arrangeret af lokale medlemmer af de ovenfor nævnte foreninger



*Høsten stiller store krav til landmandsfamilierne. Alle må deltage i høstarbejdet. Her er Karin Holst, Havegård i Vejby klar til høstarbejde.*

## Landbrug i udvikling

og endeligt tilrettelagt af en konsulent fra en af foreningerne. Deltagelsen var stor – man havde også dengang behov for at mødes med andre landmænd og blive klogere på ens egen bedrift.

I perioden 1968 - 1984 blev møderne afholdt på Esrum kro, da Tikøb kro ikke havde kapacitet til at holde møderne. I 1974 var der 80 - 100 deltagere ved hvert af de 4 vintermøder. Efter 1985 blev møderne igen afholdt på Tikøb kro og et par år senere i klubhuset for Tikøb idrætsforening.

Der blev også arrangeret sommerudflugter nogle år - fx biogasanlægget i Helsingør og Jagt- og skovbrugsmuseet i Hørsholm. I begyndelsen af 1990'erne kneb det med fremmødet til vintermøderne og udgifterne oversteg indtægterne og derfor stoppede vintermøderne i 1995.

### 25 års jubilæum i 1992.

Mange mennesker var mødt op fredag 22. maj 1992, da NOLA havde indbudt til reception i anledning af 25 året for etableringen i 1968.

Landbrugsminister Laurits Tørnæs var hovedtaler og kom nærmest direkte fra landbrugsforhandlingerne om MacSharry-reformen og understregede i sit indlæg, at det er et godt resultat, der er nået, idet planen om en reduktion af landbrugsstøtten med ca. 2.500 mio. kr. ved et forlig blev ændret til ca. 700 mio. kr. samt delvis kompensation i form af direkte støtte (hektarstøtte m.v.) samt braklægning.

Ministeren gav udtryk for at den største udfordring i forliget ligger hos planteavlerne, da det er på det vegetabiliske område, at de største ændringer vil ske.

NOLA's formand Torben Nielsen opridsede i sin tale træk fra foreningens historie og roste tidligere bestyrelser for visionerne og for at kunne se nødvendigheden af at stå sammen for at styrke rådgivningen og det politiske arbejde. Allerede for 25 år siden skabte man et godt fundament for arbejdet i Nordsjælland. Om fremtiden sagde formanden, at dansk landbrug i de kommende år vil blive udsat for stor international konkurrence og med en struktur mod større og større bedriftsenheder. De nye tider stiller store krav til

fremtidens rådgivning og Torben Nielsen mente ikke, at NOLA ville opleve sin 50 års fødselsdag !!!

Efter Torben Nielsen's tale samledes alle foran foreningshuset, hvor foreningens første og tredje formand gennem årene, Charles F. Jensen og Gunner Steffen Hansen plantede et egetræ til minde om dagen. Torben Nielsen sørgede for at vande det nyplantede træ.

I dag, 2018, står der et smukt solitært egetræ, som symbol på NOLA's styrke og flankeret af de to platantræer, som blev plantet ved indvielsen af foreningshuset i 1975.



Charles Jensen holdt træet mens Gunnar Steffen Hansen gravede hullet stort nok. Efterfølgende sørgede Torben Nielsen for at vande det nyplantede træ.

Foto: Paul-Erik Nielsen.

## Fremtiden er store landboforeninger

*Nordsjællands Landboforenings formand  
forudser større rådgivningscentre i fremtiden*

Ved 25 års jubilæet i 1992 blev der plantet et egetræ ved kontoret på Industrøen i Hillerød.



# Veteraner med store visioner

## Gunner Steffen Hansen formand 1979-1989

**Gunner Steffen Hansen, 91, var aktiv i bestyrelsesarbejdet helt fra starten – både som næstformand og formand frem til 1989, hvor landbruget var sat hårdt under pres**

Gunner Steffen Hansen er den eneste nulevende formand af de, som var med helt fra starten af Nordsjællands Landboforenings stiftelse i 1968. Han var aktiv i tyve år i foreningen. Først godt ti år som næstformand, og derpå i 1979 som formand, hvorefter han i 1989 gav stafetten videre til Torben Nielsen. Om end synet døjer noget, er Gunner Steffen Hansen med sine 91 år forbløffende frisk og hurtig i pæren. Det samme gælder hans jævnaldrende hustru, Rigmor.

De bor i en villa i Jyllinge, og det har de gjort siden 1996, hvor de overdrog gården i Strø ved Skævinge til sønnen, Tommy. Gunner Steffen Hansen er, ligesom Rigmor, født og opvokset på landet. Han er uddannet fra Dalum Landbrugsskole, og herefter arbejdede han på nogle bedrifter, inden han etablerede sig på gården i 1960: - Det var en fælles beslutning, Rigmor og jeg tog. Jeg har nemlig altid ment, at man skal være to om en gård, for det skal bygge på et fællesskab, ellers dur det ikke i længden, påpeger han.

### Starten på gården

Parret startede med nogle grise og tyve køer, men snart blev grisene udfaset, hvorpå kvægholdet blev udvidet og der blev bygget nye stalde til. I 1970 tilkøbte de endnu en gård, så det samlede areal nåede op på 45 hektar. Samtidig lejede de en stor eng ved Arresø, hvor 50 ungkvæg kunne græsse. – Det var en god idé for os, idet lejen kun var på 12.000 kr.

om året. Vi lejede det i 14 år, men så solgte ejeren jorden, og den nye ejer ville bestemt ikke have fremmede dyr på sin mark, meddelte han mig. Da vi havde flest RDM-køer, var der 65, og det var en ideel størrelse for mig. I dag betragtes det jo som en lille bedrift. De store landbrug har dog aldrig været mig, siger Gunner Steffen Hansen.

### Nødvendig tilpasning

Om den første formand i landboforeningen, Charles F. Jensen, erindrers Gunner Steffen Hansen: - Inden vi fik lavet sammenslutningen af de tre landboforeninger, fik vi sammen sat styr på vores egen Frederiksborg Amts Landboforening.

Han havde samme mål om foreningen, som vi unge havde, men han skulle kæmpe for at så tanken om én fælles forening, og det lykkedes han med, siger Gunner Steffen Hansen, og tilføjer:

- Det gav synlige fordele for medlemmerne at arbejde i samme regi, især indenfor rådgivningen, som der var større og større behov for. Charles F. Jensen blev så tilbudt et job i Kreditforeningen Danmark, som han sagde ja til, men det betød også, at han måtte opgive formandsposten i landboforeningen, fortæller han. Derpå fulgte i 1973 Helge Jensen som formand, hvor Gunner Steffen Hansen fortsatte som næstformand.

- En af de helt store udfordringer var at skaffe mere plads, både så vi i bestyrelsen havde et fast sted at mødes, men i høj grad også for de ansatte, som måtte arbejde under urimelige forhold. Vi fik hurtigt købt en grund og bygget et kontorhus,

## Landbrug i udvikling

og det var alle glade for. Efter nybygningen ønskede Helge Jensen dog ikke at være formand længere, og så tog jeg over i 1979, beretter han.

### Deltidslandmænd velkomne

På det tidspunkt var der langt færre deltidslandmænd i foreningen. Gunner Steffen Hansens opfattelse var, at foreningen også skulle kunne rumme de dengang få deltidslandmænd, især også fordi han havde forudset, at tiden fremover ville byde på flere og flere af dem.

– De havde jo i høj grad brug for en forening, både så de fik rådgivning, men også så de kunne føle sig som en del af landbruget.

Allerede dengang var der en lille, men spirende interesse i økologi blandt deltidsbrugene. Godt nok var det med økologi ikke lige fuldtidslandmændenes kop te, men vi fik da ansat en økologikonsulent. Det var dyrt, men vi fik en aftale i stand med Frederiksborg Amt, der også viste interesse for økologien, således at vi lagde lokaler til, mens amtet delvist betalte konsulentens løn.

En af de helt store begivenheder og samtidig en af de meget store opgaver, der hvilede på Nordsjællands Landboforenings skuldre fandt sted i 1988, hvor 200 året for Stavnshåndets ophævelse blev markeret. - Det var yderst krævende for os alle – både for personalet og for bestyrelsesmedlemmerne, for der var så mange praktiske opgaver at løse.

### De svære 1980'ere

Gunner Steffen Hansens formandstid var præget af de store økonomiske problemer, landbruget havde i 1980'erne. Det gjaldt utilfredshed med EF's (nu EU) forordninger, men også herhjemme med Anker Jørgensens devaluering af kronen, der bl.a. medførte drastisk

stigende ejendomsskatter, som tvang mange landbrug i knæ. Vi indså i landbruget, at der var behov for at øge kendskabet til EF blandt vores medlemmer, for grundlæggende gik vi jo ind for fællesskabet.

- Vi manglede imidlertid centre, hvor der kunne undervises i alle landbrugsaspekter omkring EF. Det medførte eksempelvis, at vi købte den tidligere kvægejendom, Kollekolle i Værløse, som sidenhen blev til den moderne, professionelle kursusejendom, der tiltrækker kursister, også uden for landbruget, siger Gunner Steffen Hansen, og fortsætter:

### Åbenhed

- Som formand mener jeg, man har en forpligtelse til at åbne sin gård for gæster, og det har vi da også gjort mange gange. Jeg husker engang, vi blev spurgt, om vi ville have besøg af en gruppe kvindelige krydstogtskæstere fra USA. De ønskede at se en dansk bondegård, og samtidig få dansk æblekage



*Rigmor og Gunner Steffen Hansen i haven i Jyllinge.*

## Landbrug i udvikling

med flødeskum og dansk wienerbrød. Det hele fik de.

En af dem havde danske aner, og hun fortalte, at det havde været en særdeles vanskelig start for hendes slægtninge, da de startede tilværelsen i USA. Med tårer i øjnene sagde hun, at hun slet ikke forstod, hvorfor hendes slægtninge kunne finde på at bosætte sig et andet sted end i Danmark,

når der fandtes så fantastiske bondegårde her, fortæller han. Det relevante spørgsmål at stille en i dag 91-årig tidligere landmand og bestyrelsesformand: "Var du 30 år i dag, ville du så med de store finansielle vanskeligheder, turde at starte din egen bedrift? – Afgjort – men i den mindre skala, pointerer Gunner Steffen Hansen uden tøven.



*Gunner Steffen Hansen, 91 år, var aktiv i bestyrelsesarbejdet fra 1968 og indtil han i 1989 blev afløst af Torben Nielsen på formandsposten.*

# Rådgivningshuset i Hillerød

De "gamle" landboforeninger havde gennem årene drevet rådgivningsarbejdet fra lejede lokaler på Slotsmøllen (Slots-gade 65A). Efterhånden blev lokaliteterne – trods yderligere inddragelse af en lejlighed – for små, som følge af de øgede krav til landbruget.

Fx medførte en udvidelse af regnskabs- og bogføringspligten i 1966, at alle brug med et areal over 15 ha og med en ejendomsværdi på mindst 175.000 kr. var omfattet. Endvidere betød omlægning af "omsen" til merværdiafgift (moms) i 1967 øgede krav til dokumentation af bogføringen.

Herefter besluttede bestyrelsen at se sig om efter andre muligheder både i eksisterende bygninger, fx Sophienborgs hovedbygning, Annaborg og Favrholm gamle skole samt egnede byggegrunde. I 1975 besluttede bestyrelsen at købe grunden på Industrivænget 22 og det nye rådgivningscenter blev indviet 1. november 1975. Grunden kostede ca. 200.000 kr. og huset ca. 1.000.000 kr. Byggeriet blev primært finansieret ved opsparing samt opkrævning af et års ekstra kontingent hos medlemmerne.

Bygningen var 4-længet om en atriumgård og med fladt tag(built-up). I 1979 blev der lavet en tilbygning med henblik på større møde- og kursusfaciliteter, flere kontorer og kantine. Tilbygningen kostede næsten det samme som det oprindelige hus !!

I 1999 blev der foretaget en større ombygning specielt i regnskabsafdelingens lokaler, idet de gamle kontorer blev nedbrudt til fordel for åbent kontorlandskab, som blev taget i brug 1. januar 2000. Under ombygningen var alt kontorinventaret opbevaret i et telt i atriumgården. Teltet kollapsede en nat på grund af kraftigt snefald !

I forbindelse med ombygningen blev der på foranledning af samarbejdsudvalget lavet en samlet plan for huset, herunder isolering, varmeanlæg og luftskifte samt konsekvenserne af højere rumtemperaturer som følge af flere og større edb-anlæg i lokalerne.

Ved bygningen af huset i 1975 var daværende formand Helge Jensen meget imod det flade tag og det viste sig da også, at specielt ved tøvejr med meget sne på taget gik det galt og der kom flere vandskader. Derfor fik huset i 2002 høj rejsning, så det i dag fremstår som en afbalanceret bygning.

Etablering af rådgivningscentret har været en vigtig forudsætning for udviklingen af NOLA og senere Agrovi.



*Økonomikonsulent Jens Kromose sekretær 1984-1990 foran rådgivningskontoret i Hillerød.*



# Åben gård

Mekaniseringen og den begyndende afvandring i 60'erne og 70'erne indebar efterhånden, at færre og færre havde et førstehånds kendskab til landbruget og dets produktion. Det betød, at forståelsen mellem land og by blev mindsket eller helt udvisket.

På Landboforeningernes landsformandsmøde i 1974 drøftede man bl.a. mulighederne for at forbedre landbrugsforhold til det øvrige samfund, herunder specielt pressen. I 1975 blev det vedtaget, at holde 15 pressemøder

lokalt over hele landet. Hovedsigtet med disse var, at journalisterne skulle møde en "landmand i hans hverdag".

## Pressemøde på Egegård 1975

I Nordsjælland var det Birthe og Fin Barkholt på Egegård i Søholm, der var værter 29. maj 1975. Her var kartoffelhuset på dagen indrettet til presserum. Der var 30–40 journalister fra dansk, svensk, irsk, østtysk og engelsk presse, som fik et indblik i, hvorledes et dansk landbrug fungerede i 70'erne.



*Pressemøde i kartoffelsorteringshallen hos gdr. Fin Barkholt, Søholm ved Fredensborg samlede mange journalister.*



## Landbrug i udvikling

Udover de faglige og økonomiske spørgsmål udviste de østtyske journalister stor interesse for Birthe og Fins boligform, idet man delte stuehus med Birthes forældre, som havde deres aftægtslejlighed i den ene ende af stuehuset. Det var ikke noget man kendte til i deres hjemland.

Efter en lang debat på generalforsamlingen i januar 1986 om landbrugets image konkluderede formand Gunner St. Hansen, at vi ville prøve med ÅBEN GÅRD. Vi havde ikke været åbne nok og havde ikke været gode til at få medierne i tale sagde han. Generalforsamlingen vedtog en kontingentforhøjelse (+ 80 kr.), som primært skulle bruges til bedre pr og i det hele taget vise produktionslandbrug frem. Bestyrelsen for NOLA vedtog efterfølgende at arrangere ÅBEN GÅRD i foreningens område, idet man også mente, at NOLA med sin bynære beliggenhed havde en forpligtigelse til at være pioner på dette område.

Efter intens mødeaktivitet blev det besluttet, at NOLA arrangerede ÅBEN GÅRD 24. maj 1986 med hjælp fra mejerierne (smagsprøver) og slagterierne (overtrækstøj) og forud for dagen afholdtes et orienteringsmøde for værterne med hjælp fra Landbrugsrådets presseafdeling. Der var et

budget for hele arrangementet på ca. 50.000 kr. De danske Landboforeninger gav et tilskud på 20.000 kr. med henvisning til at det var et pilotprojekt. Derimod gav De sjællandske Landboforeninger afslag. I parentes kan nævnes, at NOLA 21. maj 1986 holdt et møde om landbrugets image med redaktør Bent Hansen, Danmarks Radio, som indleder. Bent Hansen var kendt i landbrugskredse med udsendelser-

### Åben gård 1986

Her en versigt over 16 værtsfamilier og deres bedrifter ved Åben gård 24. maj 1986:

Agnethe og Martin Winther, Bredagergård, Onsved  
Lene og Hans Sylvest Olsen, Nordtoftedal, Stavsholt

Tove og Holger Andersen, Birkemosegård, Bonderup

Karen og Palle Westergaard, Holmegård, Bistrup  
Lisbeth og Niels Chr. Nielsen, Bendtsgård, Freerslev  
Kirsten og Arne Bahn-Larsen, Brandbjerggård, Skibby

Aase og Ole Buck Rasmussen, Bjørnshøj, Jørlunde  
Anna og Erling Kofoed Sode, Kindholmgård, Kyndby

Jytte og Jørn E. Jensen, Espeager, Apholm  
Astrid og Tilma (Carl Peter) Hansen, Brødhøjgård, Landerslev

Edith og Anders Westergård, Kollerødgård, Alme  
Birgit og Hans Pedersen, Damsgård, Hald

Anna og Henry Mouritsen, Mødekærgård, Lynge  
Marie og Zdzislaw Ciborowski, Annisse

Inger-Lise og Troels Simonsen, Sandkildgård, Uggeløse

Marianne og Jens Chr. Nielsen, Lystrupgård, Lystrup



## Landbrug i udvikling

ne "Ud på landet" og "Det grønne hjørne" og havde som følge deraf en stor berøringsflade med såvel byboere som landmænd og pegede på mødet de områder hvor landbruget selv kunne gøre en indsats.

Alle ejendomme på nær én havde animalsk produktion og i indbydelsen til de besøgende blev det pointeret, at ÅBEN GÅRD skulle opfattes som et ønske om at opnå kontakt og dermed bedre forståelse mellem forbrugere og fødevareproducenter.

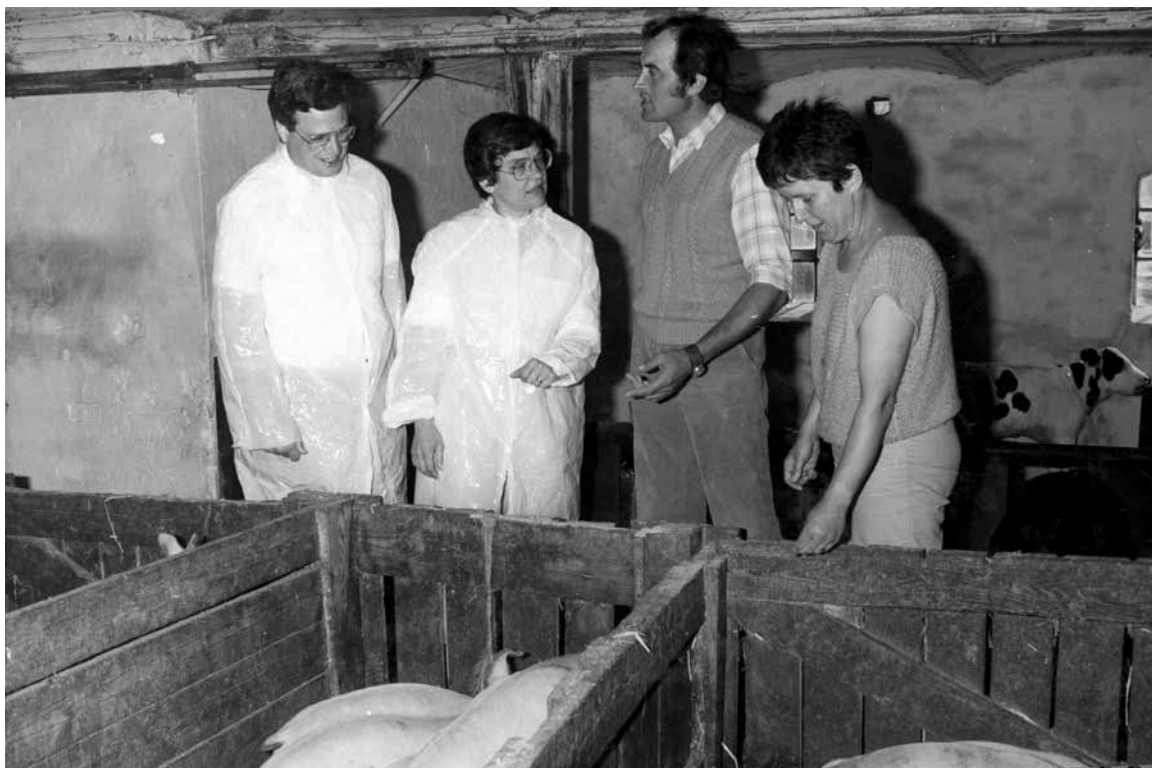
Der var mulighed for at se store og mindre besætninger med mælkeproduktion, svineproduktion, specialproduktioner og ikke mindst få en åben dialog mellem forbrugere og fødevareproducenter.

### Stor spørgelyst

Spørgsmålene fra gæsterne var mange: Hvor meget tjener I? Hvorfor bruger I kunstgødning og sprøjtemidler? Hvad får dyrene at spise? Hvor lang er arbejdsdagen?

Der var i alt ca. 1.400 deltagere på de 16 gårde trods silende regn hele dagen. Flest hos Lene og Hans Sylvest Olsen i Stavnsholt med ca. 250 interesserede. Agnethe og Martin Winther havde 150 besøgende, heraf 45 fra SIEMENS, som var på firmaskovtur.

Det var en stor overraskelse for deltagerne, idet turen var holdt hemmelig fra arrangøren. Der var skovturststemning ved ankomsten, idet øl jo er et godt landbrugsprodukt – men det blev frisk komælk i stedet!



*Foto på denne og modsatte side er fra Åben Gård arrangementet 24. maj 1986 hos Lisbeth og Niels Chr. Nielsen, Bendtsgård, Freerslev. Gæsterne viste stor interesse for landbruget, og spørgelysten var stor.*

## Landbrug i udvikling

Allerede inden afholdelse af ÅBEN GÅRD blev det besluttet, at afholde et "hvordan gik det møde" med deltagelse af repræsentanter for værter, besøgende, pressen, bestyrelsen og konsulenter med henblik på indsamling af erfaringer til fremtidig brug.

Positive erfaringer: God annoncering, pressedækning, et meget ærligt arrangement fordi det var hverdagen, som blev vist frem, meget veltilrettelagt med fine orienteringskrivelser om den enkelte ejendom. Udtalelse fra børn: Det var sjovere end Tivoli, søde følkoer og kastanjegrise.

Negative erfaringer: Dyrene havde trange pladsforhold, manglende plancher til selvstudium, landbruget er for lidt serviceminded og for meget produktionsorienteret, og der manglende oplysninger om definitioner (gylt, kvie etc.).

### Åben gård ideen bredte sig

I april 1987 besluttede bestyrelsen i NOLA, at nedsætte et pr-udvalg med særlig henblik på at arrangere ÅBEN GÅRD i 1987 og i det hele taget have fokus på landbrugets image.

Efter en del drøftelser også med naboforeningerne blev det besluttet, at holde ÅBEN GÅRD i hele Hovedstadsregionen 28. maj 1987. Det skete i samarbejde med Roskildeegnens Landboforening, Københavns Amts Landboforening og Tureby-Køge og omegns Landboforening. Der var i alt 19 besøgsværter og det hele afvikledes efter de retningslinjer og erfaringer, som NOLA havde indsamlet i 1986. Mange af værterne fra NOLA var gengangere fra 1986.

Disse ÅBEN GÅRD arrangementer blev efterfølgende inspiration til andre landboforeninger om at gøre noget lignende. I 1996 arrangerede Landbrugets Samfundskontakt, De Østlige øer fx GRØN SØNDAG på Sjælland og Lolland-Falster. Lisbeth og Niels Chr. Nielsen, Bendtsgård i Freerslev var eneste besøgsværter fra Nordsjælland og fik i løbet af 4 timer ca. 1.000 besøgende fra Nordsjælland og Københavns-området.

I de sidste par år og også i 2017 har Landbrug & Fødevarer arrangeret ÅBENT LANDBRUG over hele landet. Fra Nordsjælland deltager der sædvanligvis 3-4 besøgsværter.



# Talknuseren ændrede tingene

**Torben Nielsen formand 1989-1993**

**Torben Nielsen blev som den første professionelle bestyrelsesformand i nogen landboforening kontaktet for at få hanket op i en håbløs økonomi. Det lykkedes med hårdt arbejde og en god portion fantasi.**

- Det var bestemt ikke min faglige viden indenfor landbruget, som kan have tilskyndet bestyrelsen til at vælge mig som formand, for den nærmeste tilknytning jeg havde til erhvervet, var, at min far var agronom, fortæller Torben Nielsen, der var professionel formand for Nordsjællands Landboforening fra 1989 og fire år frem.

Hans faglige baggrund var derimod økonomi. Cand.polit. fra KU i 1975, og derefter en imponerende karriere, som førte ham vidt omkring – først som journalist på TV-avisen, hvor han sammen med Hans Bischoff var "talknuser". I årene herefter havde han topjobs i pengeinstitutter og var medejer af et vekslererfirma. Højdepunktet i karrieren var imidlertid de

mange år som topchef i Danske Pels Auktioner, København Fur, fra 1993 indtil 2016, hvor han endeligt sagde farvel til forretningslivet.

Han fik konstateret leukæmi i 2014, men var i stand til at passe jobbet indtil planlagt afgang i oktober 2015, men hans afløser blev fritstillet, inden han tiltrådte, og derfor fortsatte Torben Nielsen indtil april 2016, hvor den nuværende chef tiltrådte. Nogen landbrugserfaring drog han dog til sig år forinden, da han overtog landejendommen, Tvedegården i Harløse, som han drev uden hjælp udefra.



*Torben Nielsen har fået mere tid til familien.*



## Landbrug i udvikling



*Torben Nielsen med nogle af sine heste på sin nuværende ejendom i Harløse.*

I dag er han 69, og nyder livet sammen med sin hustru, Inger, på deres landsted udenfor Hillerød. Tiden går med tennis, cykling, ridning samt en masse rejser. Den ene søn og hans familie bor på øen Ny Kaledonien i Stillehavet; den

anden i New York med sin familie, så der er rigtig langt, når børn, svigerbørn og børnebørn skal besøges.

### **Bred erfaring**

- Når jeg blev kontaktet af Nordsjællands Landboforening i 1989 og blev spurgt, om jeg ville være formand, var det mine økonomiske forudsætninger, de ville drage nytte af.



## Landbrug i udvikling

Sådanne kvalifikationer har også andre, men måske det også spillede en rolle, at jeg på et tidspunkt inden da havde været rådgiver for Landbrugsraadets præsident, H.O.A. Kjeldsen, og at jeg sad i Venstres Hovedbestyrelse og i partiets erhvervspolitiske udvalg.

Der var i den grad brug for at få rettet op på Nordsjællands Landboforenings økonomi, for den blødte. Underskuddet var stort, bl.a. fordi de offentlige tilskud til rådgivningssystemet faldt bort. Faktisk udgjorde disse tilskud halvdelen af lønningerne til konsulenterne. Samtidig faldt antallet af de professionelle medlemmer, og dermed veg kontingenterne, fortæller Torben Nielsen.

### En bred forening for alle

Han gik derpå straks i gang med at gennemføre de nødvendige forandringer i organisationen for at få økonomien til at hænge sammen i forhold til den skrantende egenkapital.

- Vi skulle både rette op på økonomien, samtidig med at gøre den til en virksomhed, som kunne rumme både de professionelle landmand og bylandmændene, der i stigende grad etablerede sig i Nordsjælland i disse år. Det tveæggede sværd var at en virksomhed, som ikke alene drejede sig om business, men også var i stand til at støtte medlemmernes erhvervspolitiske interesser, erindrer Torben Nielsen.

- På det tidspunkt havde de forskellige rådgivergrupper deres egen bestyrelse, som hver opfattede sig som autonome, hvilket gjorde det svært for dem at arbejde på tværs. Vedtægterne blev lavet om, og allerede en måned efter jeg var begyndt i 1989, blev udvalgene udelukkende rådgivende, og uden budgetansvar. Samtidig fik vi ansat Geert Fredslund Nielsen som leder af sekretariatet.

### Byfolk skulle føle sig som landmænd

Den næste hurdle var at få defineret landboforeningens rolle. Torben Nielsen plæderede for, at der ikke skulle oprettes en speciel enhed for deltidslandmændene, men at disse skulle inkluderes helt i landbruget, fremfor at jage dem i ar-

mene på andre foreninger.

- Vi skulle tilbyde en palette med tilbud, som de professionelle ikke ønskede, men som bylandmændene frit kunne vælge blandt. Eksempelvis indenfor hesterådgivning.

- Det gav os faktisk kunder over hele Sjælland, husker Torben Nielsen. Han nævner tillige en række andre initiativer, som alle havde til formål at tiltrække og fastholde medlemmerne. Her nævner han eksempler på samarbejder med eksterne aktører med en eller anden relation til landbruget – forsikringsselskaber, ejendomsmæglere og firmaer indenfor revision og regnskab.

- Idéen var at stimulere potentielle bylandmænd til at blive medlemmer via eksempelvis rabatter, de kunne opnå, når de skulle tegne forsikring osv., fortæller Torben Nielsen, og tilføjer:

- Vi ændrede også indgangen til landboforeningen ved at vi blev opsøgende og kunne tilbyde medlemmerne et hurtigt overblik over nøgletal i deres maskinomkostninger, effektivitet i planteavl, og derpå udarbejdede vi virksomhedsrapporter for dem. Princippet var "no cure – no pay" – altså, udeblev resultatet, så ingen betaling; viste gevinsten sig derimod, ja så skulle der betales for ydelsen. Dette initiativ gav os masser at lave.

### Forud for tiden

Torben Nielsen vurderer, at fra hans start som formand med omkring 40 ansatte og et stort underskud, så vendte det til et pænt overskud og betydeligt flere medarbejdere.

- Det var fire spændende år. Dog fik jeg aldrig min drøm om én fælles landboforening på hele Sjælland gennemført. Det var tiden ikke moden til, og er det åbenbart heller ikke i dag. Men, idéen om sammenlægninger er jo alligevel blevet en trend i erhvervet, og dermed var vi nok noget forud for vores tid, påpeger Torben Nielsen.

# Den politiske organisation

**Nordsjællands Landboforening har brugt kræfter på politisk indflydelse til gavn for medlemmerne. Her skal blot nævnes nogle få af de aktiviteter, som NOLA har deltaget i.**

I bestyrelsens beretning på generalforsamlingen 2. marts 1988 sagde formand Gunner St. Hansen, at "landbruget i snart et år har levet med den havmiljøplan, som Folketinget vedtog i april 1987. Konsekvenserne er nu helt tydelige, idet husdyrholdet reduceres og produktionen falder".

På generalforsamlingen forelagde forretningsudvalget et forslag til resolution til Folketinget og relevante ministre. Der var mange indlæg, som alle påpegede, at resolutionsforslaget skulle strammes op. Da der ikke var flere indlæg nedsatte generalforsamlingen et udvalg, som skulle færdiggøre resolutionen.

Det bestod af Poul Christiansen, Asger Mathiesen, Fin Barkholt og Martin Winther. Efter udvalgsbehandlingen oplæste foreningssekretær, økonomikonsulent Jens Kromose udvalgets forslag, som blev godkendt.

Resolutionen, som blev stilet til landbrugsminister Laurits Tørnæs og miljøminister Chr. Christensen, kan læses i sin helhed på næste side.

## Ministerens svar

Kravene i havmiljøplanen havde været hovedemnet på landsformandsmødet 8. marts 1988. NOLA fik svar på resolutionen fra landbrugsminister Laurits Tørnæs, der love-

de optimal politisk fokus på landbrugets problemer i forbindelse med kravene i havmiljøplanen.

## Traktordemonstration til København

Den 3. december 1979 fremsatte Anker Jørgensens nytiltrådte socialdemokratiske mindretalsregering forslag om en særlig 21 promilles statslig grundskyld (jordskat), hvilket udløste en enorm vrede og frustration i landbruget.

De Danske Landboforeninger foranstaltede derfor den 19. december en række traktordemonstrationer i København og andre steder i landet. Man regner med at henved 30.000 landmænd deltog i disse demonstrationer.

Landmænd fra Nordsjælland deltog med ca. 175 traktorer.

## Jordskatten – fik en på hatten

I forbindelse med finanslovforhandlingerne for 2001 ville regeringen hæve promilleloftet over jordskatterne – det ville koste landbruget ca. 350 mio. kr. Dette var landmændene - også i Nordsjælland - meget utilfredse med. Jordskatten skal jo altid betales uanset størrelsen af udbyttet på marken. Jordskatten rammer også skævt, idet grundskyldspromillen varierer fra kommune til kommune og dermed også jordskatten (grundskylden).

Et særligt problem for Nordsjælland har været (og er stadig), at grundværdien her var (og delvis er) ansat ca. dobbelt så højt pr. ha end som i Nordjylland, samtidig med at den faktiske handelspris pr. ha tillægsjord for den øvrige del af landet typisk var mere end dobbelt så høj som i Nordsjæl-

## Landbrug i udvikling

**Hr. landbrugsminister Laurits Tørnæs og hr. miljøminister Christian Christensen.**

**Til Folketingets medlemmer og til Folketingets landbrugs- og fiskeriudvalg.**

225 medlemmer af Nordsjællands Landboforening forsamlet til generalforsamling 2. marts 1988 udtaler følgende

### RESOLUTION

I landbruget har vi snart i et år levet med den havmiljøplan, som Folketinget vedtog i april 1987. Konsekvenserne er nu helt tydelige - husdyrholdet reduceres og landbrugsproduktionen falder, hvilket indebærer et markant fald i beskæftigelse, eksport, og valutaindtjening og vi udtaler på den baggrund stærk mistillid til de for landbruget vedtagne miljøkrav, der i høj grad er skabt på formodninger uden sikkert kendskab til de faktiske forhold.

#### VI KRÆVER DERFOR:

- at opbevaringskravet for husdyrgødning nedsættes til 6 måneder.
- at nedmuldning af halm fuldt skal erstatte kravet til grønne marker.
- at miljølovene for landbruget skal styres lokalt.

Endvidere KRÆVER VI på baggrund af de økonomiske relationer i landbruget, katastrofe høsten i 1987 samt EF-forligene i 1987 og 1988:

- at skatter på produktionsjorden omgående fjernes og
- at dansk landbrug får renteniveau og produktionsvilkår på linje med vore konkurrenter i EF.

FOR AT UNDGÅ TUSINDTALLIGE TVANGSAUKTIONER SAMT TAB AF MANGE ARBEJDSPLADSER I FØLGEINDUSTRIERNE ER DET DERFOR NØDVENDIGT MED OMGÅENDE POLITISKE BESLUTNINGER VEDRØRENDE OVENSTÅENDE FORHOLD.

Vedtaget 2. marts 1988

Dirigent: Jørgen Due

(sign.)

Formand: Gunner St. Hansen

(sign.)

## Landbrug i udvikling

land. Dette skyldes presset på harmoniareal fra de animalske producenter i den øvrige del af landet.

Eksempelvis var grundværdien pr. ha ved 2008-vurderingen i Nordøstsjælland 90.300 kr., medens den i Nordjylland var 44.600 kr. Prisen pr. ha tillægsgjord i Nordsjælland var typisk på samme tidspunkt i niveauet 70.000 kr. – 90.000 kr., medens prisen i det øvrige land flere steder var over 200.000 kr. pr. ha.

Derfor har ejendomsskatteproblematikken været et særligt nordsjællandsk problem, som det ofte har været vanskeligt at få lydhørhed for blandt landmandskolleger jo længe nord- og vestpå man kom i Danmark

Derfor var landmændenes frustrationer forud for landsdelegeretmødet i Herning store og det var et enigt delegeretmøde, som gav De Danske Landboforeningers bestyrelse og formand Peter Gæmelke opbakning til at sætte jordskatterne øverst på dagsordenen.

Fødevareminister Ritt Bjerregaard deltog i delegeretmødet. Hun gav løfter om enklere regler, men ikke udsigt til at hjælpe landbruget af med den forkætrede skat på produktionsjorden.

For at sætte fokus på jordskatternes relative størrelse kørte bestyrelsesmedlem i NOLA Søren Jensen, Vesterviggård, Kregme med traktor og vogn med 31 sække korn på ladet ca. 300 km fra Kregme til Herning, hvor han blev modtaget af landsformand Peter Gæmelke. Vognen var forsynet med flere slogans fx "Regeringen er vor tids herremænd" og "Skat på jord er bondemord". 31 sække korn á 50 kg, i alt 1.550 kg svarede stort set til jordskatten på 1 ha, det kunne for Søren Jensen alene betyde 28.000 kr. i merskat.

En anden markering var, at alle NOLA delegerede mødte op i sorte kedeldragter til delegeretmødet.

*Søren Jensen, Kregme, var en af de landmænd, der protesterede over jordskatten. Og han tog turen til Herning på traktor for at protestere, og det vakte en del opsigt.*



# Prisuddelinger

## Årets landboforening 1999.

I 1999 modtog Nordsjællands Landboforening, som den første landboforening i Danmark, De Danske Landboforeningers pris "Årets landboforening" ved landsdelegeretmødet i Herning. Poul Jensen modtog prisen på NOLA's vegne.

Prisen skal ses i sammenhæng med NOLA's mange tiltag med rådgivning, som stort set har dækket alle områder indenfor dansk landbrug – enten direkte eller i samarbejde med eksterne sagkyndige, fx ejendomsmæglere, landin-

spektører, forsikringsselskaber og autohjælp og oftest med tilknyttede medlemsfordele. Disse tiltag indebar en fastholdelse af medlemstallet i 1990'erne.

Af andre markante tiltag kan nævnes etablering af informationsstand på Fællesdyrskuet i Roskilde, oprettelse af Frederiksborg Amts Landbo senior (se særskilt omtale), heste-, natur- og bygningsrådgivning samt planteavlslrådgivning til danske landmænd i Letland fra 2003.

I denne sammenhæng har udsendelse af medlemsblade,



*Nordsjællands Landboforening blev den første forening, der blev udnævnt til Årets landboforening. Fra Landsdelegeretmødet i 1999 ses fra venstre formanden for De Danske Landboforeninger, Peter Gæmelke, formanden for NOLA, Poul Jensen, næstformand Erik Geert Jensen og sekretær Geert Fredslund Nielsen.*



## Landbrug i udvikling

LandboNordsjælland til samtlige jordbrugere i Hovedstadsregionen og senest i 2013 Agrovi-avisen til alle jordbrugere på Sjælland spillede en væsentlig rolle.

Strategien med synliggørelse af medlemsfordele og konkurrencedygtige priser var med til at sikre NOLA en markant medlemsfastholdelse. I 1990 var der ca. 1.250 aktive medlemmer og i 2000 ca. 1.275 medlemmer. I 2018 er der ca. 800 aktive medlemmer.

### Landboprisen.

NOLA står som initiativtager til uddeling af en årlig pris – Landboprisen. Det er formålet med prisen, at sætte fokus på initiativer, der udfolder sig indenfor landboforeningens medlemsområde. Ved uddelingen skal der blandt andet lægges vægt på, at prismodtageren har taget initiativ til nye produkter, som kommer andre til gavn eller at vedkommende har ydet en stor indsats for fællesskabet, landbokulturen eller udviklingen i landdistrikterne.

Landboprisen blev indstiftet i 2000.

Denne pris er særligt prestigefuld, idet den gives af kolleger til kolleger og uddeles på NOLA's generalforsamling.

### Danske landboforeningers initiativpris 1994.

I forbindelse med De danske Landboforeningers 100 års jubilæum i 1993 indstiftedes en initiativpris med det formål at opmuntre og påskønne fremsyn og initiativrigdom i det lokale foreningsarbejde for landmænd, landbofamilier og landdistrikter.

I 1994 modtog økonomikonsulent Peter Schou Andersen denne pris for sit arbejde med engageret og kompetent rådgivning til landmænd både i etablerings- og driftsfasen.

Peter Schou Andersen kom til NOLA i 1970 og blev snart en efterspurgt og kompetent økonomirådgiver.

Med årene blev et specielt felt rådgivning om køb af eget landbrug til deltidslandmænd. Det var i en periode hvor mange " københavnere " havde ønske om etablering af hobby- og deltidslandbrug i Nordsjælland. For at udbrede

### Landboprisen

Landboprisen blev indstiftet i 2000. Her er en oversigt over prismodtagerne:

- 2000: Lisbeth og Niels Chr. Nielsen, Bendtsgård, Freerslev.
- 2001: Birthe og Fin Barkholt, Egegård, Søholm.
- 2002: Dina Schierning og Niels Hansen, Grønnehavegård, Karsemose.
- 2003: Lene og Kurt Jensen, Snogekærgård, Vejleby.
- 2004: Købmand Bjarne Nielsen, H C Center, Venslev.
- 2005: Michael Nielsen Tilbækgård, Uvelse.
- 2006: Poul Jensen, Tammosegård, St. Lyngby.
- 2007: Radiovært Hans Otto Bisgaard, Danmarks Radio – fik prisen for "Morgenstund".
- 2008: Kirsten og Knud B. Nielsen, Aggebo Skovhuse, Græsted.
- 2009: I/S Freerslev Kotel. Erik Geert Jensen, Årødgård og Niels Chr. Nielsen, Bendtsgård, Freerslev.
- 2010: Keld Stenlien Hansen, Hulehøjgård, Veksø.
- 2011: Ikke uddelt.
- 2012: Agronom Jan Hjeds, Veflinge – afvanding er Danmarks største problem.
- 2013: Kurt Nygaard Pedersen, Spangegård, Frederikssund.
- 2014: I/S Brdr. Mortensen. Jens og Peter Mortensen, Brandhøjgård, Skenkelsø.
- 2015: Anette Lau Slesvig, Storemosegård, Gilleleje (Gribskov vandløbslaug).
- 2016: Lisbeth Toft og Torben Bo Christensen, Rokkedyssegård, Værløse (Smag på Nordsjælland).
- 2017: Morten Alfastsen, Højstedgård, Skibby

## Landbrug i udvikling

dette til et større klientel tog han initiativ til afholdelse af kurser for potentielle deltidslandmænd med særlig fokus på etablering og drift samt skatte- og tilskudsmuligheder. Disse kurser blev i en årrække afholdt 4 gange om året med i alt ca. 100 deltagere. De afholdes stadig.

Et direkte resultat af Peter Schou Andersen's arbejde indgår, at NOLA etablerede et udvalg hvor deltidslandmænd kunne drøfte og indstille specielle tiltag til NOLA's bestyrelse.

I sin overrækkelsestale sagde formand for De Danske

Landboforeninger H.O.A. Kjeldsen "du har udvist bemærkelsesværdigt initiativ i udvikling og fornyelse i det lokale foreningsarbejde".

### **Belønningsudvalget for "lang og tro tjeneste".**

Frederiksborg Amts Landboforening og senere NOLA har gennem mange år uddelt diplomer og legater til medarbejdere i landbruget for "Lang og tro tjeneste". De blev givet til modtagere, som gennem en årrække (min. 5 år) havde tjent deres arbejdsgiver og i den sammenhæng ydet en stor



*De Danske Landboforeninger tildelte i 1994 årets initiativpris til økono-  
mikon-  
mikonsulent Peter Schou  
Andersen, NOLA. Her ses  
han sammen med forenin-  
gens daværende formand,  
Poul Jensen. Foto: Claus  
Haagensen/Chili.*

## Landbrug i udvikling



og uegennyttig indsats på de ejendomme, hvor de var ansat. Der er fx også blevet uddelt legater til kontrolassistenter. Der var mange som fik legater mere end én gang.

Undertiden var der ansatte med mere end 25 års ansættelse. I 1979 fik forkarl Karl Martin Jensen og hustru Ingrid Jensen diplom efter 30 års ansættelse hos forpagter Frederik Elgaard, Kvistgaard hovedgård. Det blev endvidere beløn-

net med diplom og sølvmedalje fra Landhusholdningsselskabet.

Mange medarbejders "trofasthed" illustreredes tydeligt, idet det undertiden i forbindelse med generationsskifte skete, at en trofast medarbejder blot fortsatte sin ansættelse, som om intet var sket.

Først i 1970'erne blev der uddelt 8 - 12 legater om året og først i 80'erne blev der uddelt 2 - 4 legater om året. 1987 var det sidste år der blev uddelt diplomer/legater.

Uddelingerne foregik som oftest ved juletid med kaffesammenkomst, underholdning og oplæsning.



*Selvom Nordsjælland i stigende grad udvikles som byområder med boliger og erhverv, så har vi stadig landbrugsområder. Her et idyllisk foto fra Karlebo.*

# Turbulent tid med brydninger

Poul Jensen formand 1993-2006

**Poul Jensen var formand for Nordsjællands Landboforening i 14 år, og det var i en periode, hvor foreningens medlemsprofil for alvor ændrede sig. Dem på fuldtid blev færre, og dem på deltid voksede.**

Man skal kunne gøre noget for andre, uden nødvendigvis at spørge, hvad man får for det. Og man skal bevæge sig ned ad trappen, gå ud på gårdspladsen, tale med folk og møde dem i øjenhøjde. Det var de to motto'er, som Poul Jensen bestræbte sig på at efterleve i de 14 år frem til 2006, han var formand for Nordsjællands Landboforening.

- Navnlig det sidste motto var vigtigt, for vi stod i en brydningstid i foreningen, hvor flere og flere deltidslænd kom til, samtidig med at der blev færre og færre fuldtids-medlemmer. I den overgangsperiode var det vigtigt, at man som formand viste flaget og hørte, hvad der rørte sig blandt begge typer af medlemmerne, siger Poul Jensen, der i dag er 76, og bor med hustruen Rita på Tammosegaard i Skævinge.

## Den spæde start

Han startede som landmand i 1961 som 20-årig. På det tidspunkt havde han syv køer og fire grisesøer i stalden, men besætningen voksede sig med årene op til 84 malkekøer og 200 søer. I dag er her ingen dyr, og al jorden er bortforpagtet, men det betyder ikke, at han har valgt at være passiv.

Han er formand for de 130 seniorlandmænd i Nordsjælland, som mødes en gang om måneden til en af de mange aktiviteter, der bl.a. omfatter cykling, madlavning, bowling og rejser. Tillige er han bestyrelsesmedlem i den landsdækkende seniorforening. Desuden er han fortsat offentlig vurderingsmand, blot for at nævne nogle af hans aktiviteter.

## Arven efter 1968

Poul Jensen blev formand i 1993, hvor han tog over efter Torben Nielsen. Dengang var der 1300 medlemmer i landboforeningen.

Da Nordsjællands Landboforening blev dannet i 1968 som et resultat af sammenlægningen af foreningerne Frederiksborg Amts Landboforening, Frederiksborg Amts Plan-teavlsforening og Horns Herred og Frederikssundegnens Landboforening blev det besluttet, at der skulle vælges to næstformænd fra begge sider af Frederikssundbroen.

Det medførte, at man stod med en bestyrelse på 20 medlemmer, og det betød, at bestyrelsesarbejdet blev lidt ineffektivt.

- Derfor fik jeg bragt bestyrelsen ned på ni medlemmer og med kun én næstformand. Det gjorde tingene noget lettere, fortæller Poul Jensen, og tilføjer:

## Byboerne savnede viden

- Fritidslændmænd, eller deltidslændmænd, som jeg valgte at benævne dem, blev der flere af, og det betød samtidig flere medlemmer i foreningen. De havde et stort behov for at få

## Landbrug i udvikling

rådgivning. Ofte var det jo byfolk, som ønskede at etablere sig på landet, men uden faglig indsigt. Der så jeg en mulighed for at koble en niche på foreningens rådgivningstilbud.

Som den første landboforening ansatte vi en hestekonsulent. Fuldtidsmedlemmerne anså det dog for noget "pjat" og ville ikke være med til at betale for det. Hestekonsulenten gav da også underskud i starten, men det ændrede sig meget, og i dag har de fleste sådan en konsulent ansat. Der var vi nok pionerer, påpeger Poul Jensen.

### Agrovi blev født

I landboforeningen havde hver af rådgivningsafdelingerne sin egen pengekasse, og det fungerede ikke optimalt. Derfor tog Poul Jensen initiativet til at adskille landboforeningen fra det faglige arbejde, og det skete med etableringen af Agrovi i 2003, således at landboforeningen fremover skulle koncentrere sig om det politiske og medlemsarbejdet, mens Agrovi skulle hellige sig det faglige.

- Da ansatte jeg Niels Ravensborg som direktør, og det satte gang i en masse initiativer, og dem er der fortsat mange af. Jeg er meget stolt over den energi og kvalitet, som Agrovi præsterer med en utrolig dygtig skare af medarbejdere, siger Poul Jensen.

### Sejrene

To konkrete sejre vil Poul Jensen gerne tage ejerskab for i sin tid, nemlig jordskatterne og nationalparken.

- Da jeg startede som formand var vi i en hård kamp med høje renter, som skabte galopperende prisstigninger på ejendomme. Især her i det nordsjællandske var de høje. Jordskatterne lykkedes vi ikke desto mindre med at få bragt ned, så de er kommet i balance med den realistiske handelspris.

Nationalparken var den anden udfordring.

- I al beskedenhed mener jeg, at det var min indsats, som gjorde, at nationalparken først kommer nu og baseret på frivillighed. Da hele projektet var i støbeskeen, skulle den kun



*Selvom Poul Jensen ikke længere er aktiv landmand, så har han stadig en række opgaver i forskellige landboorganisationer.*



## Landbrug i udvikling



*Poul Jensen foran det nye hjem Tammosegaard i Skævinge.*

ligge omkring Helsingør. Inden vi fik set os om, var den udvidet til at række helt til Hundested, fortæller Poul Jensen, og fortsætter:

- Da vi fra landbrugets side så denne plan, satte vi bremserne i. I stedet lavede vi vores eget forslag. Vores forslag er det, der gælder i dag. Havde man lyttet til os dengang, så havde vi allerede haft nationalparken i dag.

### Det lykkedes ikke

Ét nederlag i formandstiden måtte Poul Jensen dog indkassere. Pladsen var trang i landboforeningens hus, og derfor ønskede han en udvidelse. Bestyrelsen var ikke enig i det, og dermed måtte Poul Jensen opgive projektet.

- Jeg var nok for langt fremme i skoene og havde ikke sørget for at underrette bestyrelsen nok, fortæller han, og tilføjer:

- Man skal tænke på at lukke døren i tide. Hellere gå af frivilligt, fremfor at blive stemt ned. Heldigvis kan jeg se tilbage på et fint forhold til alle - også til de tre næstformænd, jeg nåede at arbejde tæt sammen med.

- To personer vil jeg gerne fremhæve den gode relation til, nemlig Geert Fredslund Nielsen, der kom til som centerleder i 1990 samt Herdis Lindegaard Jespersen, som døde i 2016. Det var alt for tidligt. Hende savner vi alle, siger Poul Jensen.

# Frederiksborg Amts 4H

4H kom til Danmark fra USA i 1926 som landbrugets internationale børne- og ungdomsarbejde fordelt over ca. 80 lande i verden.

4H's symbol, den grønne firkløver med et H i hvert blad, står for et kvikt Hoved, en flittig Hånd, et varmt Hjerte og et godt Helbred samt grundaktiviteterne Haver, Husholdning, Husdyr og Hobby.

4H arbejdet kendes i Frederiksborg Amt fra 1926, da Frederiksborg Amts 4H blev stiftet. Rent organisatorisk var 4H i begyndelsen Husmandsforeningens og Husmandsforeningens Husholdningsudvalgs børne- og ungdomsarbejde, men senere forstod også Landboforeningerne arbejdets faglige, organisatoriske og pr-mæssige værdi og der blev i 1967 nedsat et samarbejdende Landboudomsudvalg med

repræsentanter fra samtlige landbo- og husholdningsorganisationer, hvilket var helt unikt for 4H og Landboudommen i Frederiksborg Amt.

Ved starten i 1926 var det primært enkeltmandsopgaver med have- og husdyrpassning på forældrenes bedrift med vejledende konsulentbesøg et par gange om året. Senere etableredes 4H-klubber med alle haver samlet et sted,



*4H og landboudommen afviklede i en del år børnedyrskue på den gamle dyrskueplads i Hillerød.*

## Landbrug i udvikling

hvilket ikke alene var arbejdstidsbesparende og praktisk for konsulentarbejdet, men også havde et socialt samværs- aspekt og betydning for den demokratiske udvikling inden- for klubledelse, herunder ikke mindst juniorledere m.v.

4H arbejdet havde gennem mange år haft stor tilslutning i Nordsjælland i 1970 med 11 klubber fordelt over hele amtet, men i løbet af 2-3 år var der kun klubber tilbage i Annisse, Helsingør og Slangerup og der førtes intense forhandlinger i Landbounngdomsudvalget om nedlæggelse af 4H amtsorga- nisationen samt konsulentstillingen for 4H og unge piger.

I 1973 blev der trods dette ansat ny ungdomskonsulent fra egne rækker med indgående kendskab til både 4H og Landbounngdommen og i løbet af 1-2 år var der etableret 9 nye 4H-klubber i Uvelse, Meløse, Ullerød, Skævinge, Kar- lebo, Skibby, Græsted, Søholm og Skenkelsø. Antallet med 11 – 12 klubber har holdt sig stabilt frem til begyndelsen

af 2000-tallet, hvor nedgangen atter slog igennem, idet det kneb med at rekruttere nye kræfter til ledelse både lokalt og på amtsbasis.

Frederiksborg Amts 4H blev nedlagt i 2009 og 4H arbej- det er nu organiseret i 4H region Øst (østlige øer) samt Dan- marks 4H.

I 2017 er der alene klubber i Græsted og Søholm. I Græ- sted er der haveaktiviteter om sommeren samt hushold- ning og hobbyarbejde om vinteren. Søholm 4H er med ca. 300 medlemmer landets største 4H-klub med fokus på de oprindelige 4H aktiviteter: Haver, Husholdning, Husdyr, og Hobby. Nu om dage kaldet udendørs aktiviteter med haver, udekøkken og madskoler samt dyrehold, dyreskoler, computer og dyr, juniorlederkurser m.v.



*Landbounngdommen og 4H har afviklet en del meget velbesøgte dyrskuer. Sam- men med "åben gård" arrangementerne har det bidraget til øget forståelse mellem borgerne i byen og på landet.*



# Landboudommen

Frederiksborg Amts Landboudom blev stiftet i 1942 med det formål at skabe rammer for faglige og sociale aktiviteter samt varetage foreningens interesser og skabe aktivitet og udvikling af fællesskabet og livet på landet. Landboudommen havde således 75 års jubilæum i 2017. I hele landet er landboudommen organiseret i Danmarks Landboudom. På amtsplan var Landboudommen organiseret i lokale kredse. I 1972 var der kredse i Slangerup (up), Helsing (Nordkredsen, up), Søborg, Karlebo (up), Lynge (Sydkredsen, up), Hornsherred (up) og Frederiksværk (up). Tilføje se up = afdeling for unge piger! I 1972 havde Landboudommen ca. 350 medlemmer.

I november 1971 tilbød amtsorganisationen fx to uddannelsesopgaver for unge landmænd, dels et kursus i traktor- og maskinpasning (20 deltagere) og dels et kursus i kvægets pasning (28 deltagere) begge med føring af arbejdsdagbog. I tilknytning til hver af opgaverne var der vinteren igennem aftenundervisning på Lyngby Landbrugsskole hver 2. uge, hvor lærerne var konsulenter og værkførere fra maskinforretninger. Den daglige pasning af traktor og maskiner eller kvæget og ikke mindst føring af arbejdsdagbogen blev bedømt ved tre uanmeldte besøg i vinterens løb og det hele afsluttedes med en praktisk og teoretisk prøve med udstedelse af bevis fra Danmarks Landboudom.

For unge landmænd med interesse i regnskab, økonomi og driftsplanlægning blev der udbudt to kurser grundlæggende og avanceret.

Det avancerede kursus omfattede driftsregnskabet og udnyttelse af dette, regnskabsanalyse, driftskontrol, bidragsregnskab og vurdering af dette, produktionskontrol og investeringskalkuler m.v.

## Grundig uddannelse

Det var ikke blot det faglige som var i fokus. Hvert år afholdtes talerkurser og de unge landmænd og piger kunne også vælge foreningslederkursus. I 1971 var hovedtemaet "Andelsbevægelsen i Europa" samt indlæg af kirkeminister Dorthe Bennedsen "På spor af fremtidens samfund" og erfaringerne herfra blev brugt som indlæg på Landboudommens kongers i 1972 i Vingsted, hvor hovedemnet var "Ung landmand i Europa".

Det var jo alt sammen forud for folkeafstemningen 2. oktober 1972 om tilslutning til EF. Mange unge landmænd og piger fik deres organisatoriske lærdom og indsigt ved Landboudommens kurser og nogle af dem blev senere



Foto fra børnedyrskuet i 1993 ved Favrholm i Hillerød.

## Landbrug i udvikling

bestyrelsesmedlemmer i NOLA. Hvert år udgav Frederiksborg Amts Landbounngdom og 4H et sommer- og et vinterprogram med oversigt over alle kredsenes arrangementer. Programmet blev udsendt til alle jordbrugere i amtet henholdsvis 1. maj og 1. november altså ved skiftedag, så landmændene kunne tilbyde nye medarbejdere de muligheder, som den lokale landbounngdomsforening kunne tilbyde.

Her er blot nogle eksempler fra Karlebokredsens sommerprogram for 1972.

Unge landmænd: Uddannelsesvejledning ved ungdomskonsulenten, aktuelt om planteværn, frøavlens udfordringer, lokalt pløjestævne.

Unge piger: 4 aftener med knytning.

Arrangementer fælles for unge piger og landmænd: Indmeldelsesaften først i maj, bilorienteringsløb, besøg på Arboretet, besøg på Amtsavisen, teatertur, fodboldstævne i Frederiksværk, rundvisning på Risø, deltagelse i Sjællandsstævnet på Bregentved og høstfest. Det var undertiden et samarbejde mellem to eller flere kredse om arrangementer. Det tætte samarbejde om faglige arrangementer og ikke mindst fester indebar, at der undertiden opstod amoriner og ikke så få unge piger og landmænd har fundet en ægtefælle i Landbounngdommen.

### Deltagelse i mesterskaber

Det faglige grundlag for Landbounngdommens arbejde blev understøttet af deltagelse i diverse konkurrencer med udtagelse på lokal plan og derefter eventuel deltagelse i amts-, sjællands- og danmarksmesterskaber indenfor fx femkamp, madlavning, borddækning og pløjning. Hvert år deltog 4 unge fra Danmark i Europastævnet – det var undertiden med deltagelse af repræsentanter fra Frederiksborg Amts Landbounngdom.

I dag - 2018 - er navnet Nordsjællands Landbounngdom (NOLU) en forening for unge både fra by og land, som samles til aktiviteter, som giver medlemmerne stor nytteværdi i form af socialt netværk, faglig sparring og personlig udvikling. Der er ingen kredse, men alene en amtsforening. Der

er ca. 40 medlemmer. Det faglige har udmøntet sig i mange besøg på landbrug og landbrugsrelaterede virksomheder, fx AP Grønt, Esromgård, Tilsbæk økogrise, Stutteri York og Bredagergård, Onsved.

Det sociale er baseret på grillaftener, julefrokost og ikke mindst den meget traditionelle årlige tur på Bakken.

I en jubilæumshilsen til Nordsjællands Landboforening skriver Nordsjællands Landbounngdom: "Vi er en forening i udvikling og ser frem til et fortsat godt samarbejde med landboforeningen. Vi har brug for jer og I har brug for os – tillykke med jubilæet".

### Landbodagen

Som beskrevet andet sted ophørte dyrskuet i Hillerød i 1968. Herefter tog Landbounngdommen og 4H over og arrangerede Landbodag og børnedyrskue (Frederiksborgskuets). Under mottoet: "Land og by mødes" arrangerede landbrugets unge i Frederiksborg amt en stor landbodag på dyrskuepladsen i Hillerød. Her vil man gennem faglige konkurrencer vise de færdigheder, der kræves af de unge, som uddanner sig til landmand. Samtidig var der for den yngste generation i landbruget og for byens børn et stort børnedyrskue med udstilling af heste, ponyer, kvæg, kaniner, får og lam samt geder og kid.

I weekenden 27. – 28 juni 1970 afholdtes stor landbodag på dyrskuepladsen med indledende konkurrencer og stort bal om aftenen. Om søndagen åbnede borgmester Toke Stokholm festlighederne og dagen igennem var der konkurrencer for unge landmænd og unge piger samt 4H. Om eftermiddagen blev dyrene præsenteret i ringen med kommentarer fra fagkonsulenter. Dagen sluttede med tattoo fra Roskildegården samt gymnastikopvisninger med 150 piger fra Frederiksborg Amts Skytte- og Gymnastikforening.

Landbodagen 1970 var en stor succes med reportage fra lørdagen i TV samt 2.500 interesserede gæster fra land og by. I nogle år blev Landbodagen så stor, at De Sjællandske Landboforeninger kom med bemærkninger om skuets omfang - se nærmere under afsnittet om dyrskuer.



# Kongernes Nordsjælland

NOLA har hele tiden ønsket en nationalpark, der afspejler og tilgodeser den geologiske, biologiske og kulturhistoriske mangfoldighed, som er kendetegnet for Nordsjælland. Kvaliteten i parken er vigtigere end størrelsen af parken. Nationalparkens grænser skal bero på frivillige aftaler med lodsejerne og levne plads til, at der stadig er landbrug i Nordsjælland. NOLA ser gerne en etapevis opdeling.

Med etapeopdeling sikrer vi en park, som nyder stor opbakning fra lodsejerne, fordi de bevarer retten til og muligheden for at få indflydelse på udvikling og pleje af naturarealerne. Dette er en garanti for kvalitet og kvantitet i

udvikling af parken. Etapeopdelingen sikrer mangfoldigheden og frivilligheden, fordi lodsejerne kan vælge om deres ejendom skal indgå og skaber endvidere det allerbedste resultat gennem samspillet mellem ejere og brugere med et lokalt kendskab til natur- og kulturværdier.

I første etape skal nationalparken omfatte de statsejede arealer i Halsnæs, Gribskov, Helsingør, Fredensborg og Hillerød kommuner. Parken kan så i næste etape udvides ved at forbinde disse arealer ved at inddrage private arealer baseret på frivillige aftaler.



*Æbelholtgård ved Tjæreby.*

## Landbrug i udvikling

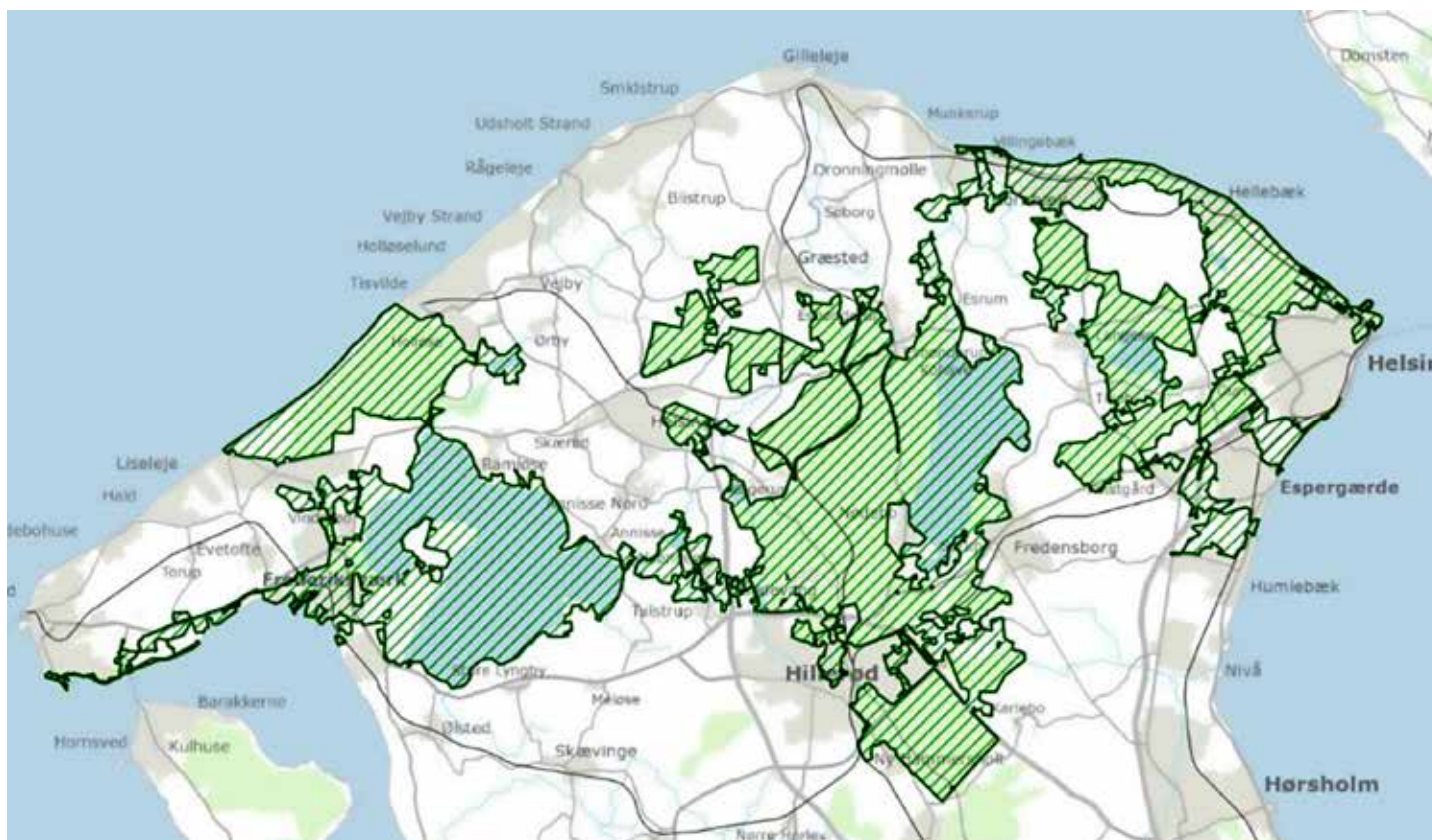
## NOLA arbejdede for frivillige aftaler

For at sikre de frivillige aftaler tog NOLA initiativ til sammen med kommunerne at afholde kaffemøder med interesserede lodsejere så de blev oplyst på et fornuftigt grundlag inden der blev truffet beslutning om tilmelding til nationalparken.

Nationalparken Kongernes Nordsjælland har været længe undervejs, idet de første planer blev fremlagt i 2004, men her 2017 ser de endelig ud til, at planerne kan realiseres.

res, idet forligskredsen i Folketinget omkring Nationalpark Kongernes Nordsjælland har godkendt det forslag som de 5 involverede kommuner har fremlagt. Forslaget er blevet godkendt af miljøministeren og forligskredsen 12. december 2017.

Med status pr. 15. december 2017 vil nationalparken omfatte ca. 26.250 ha, heraf er ca. 22.470 ha ejet af staten og de involverede kommuner, medens ca. 3.780 ha svarende til ca. 14% er fordelt på knap 300 private lodsejere.



*Ovenstående kort er fra 2017 og det blev brugt i forbindelse med præsentationen af naturpark "Kongernes Nordsjælland"*

# Første kvindelige formand

**Herdis Lindegård Jespersen formand 2006-2016**

**Herdis Lindegaard Jespersen – en glad og stolt formand. Skrevet af næstformand Søren Hansen.**

Herdis Lindegaard Jespersen blev formand for Nordsjællands Landboforening i 2006, efter at hun allerede i en periode fra 1990 – 1993 havde været medlem af bestyrelsen, herunder det daværende pr-udvalg.

Hun blev den anden kvindelige formand for en landboforening i Danmark og med sin åbenhed og saglighed markerede hun sig hurtigt som en fremtrædende skikkelse i såvel det politiske som det værdibaserede arbejde for landbrugere og landboere i det nordsjællandske.

Hun var kendt som kontaktlandmand i mere end 25 år og var fra 2001 til 2005 amts-

koordinator for Landbrugsrådets skole- og landbrugskontakt i Frederiksborg Amt og senere for københavnsområdet. Hun var ligeledes en flittig gæstelærer i folkeskolen og indlægsholder på lærerkurser.

Da Herdis tiltrådte som formand havde hun en klar holdning til, hvordan hun ønskede foreningen skulle udvikle sig: "Medlemmerne skal føle sig stærkt knyttede til deres lokale forening og deres eget "hus", hvorfra der udgår tilbud om fælles aktiviteter, der erhvervspolitisk og socialt samler medlemmerne og hjælper dem i at finde og fastholde



*Herdis Lindegaard Jespersen som nyvalgt formand i 2006.*



## Landbrug i udvikling



både deres egen samt fælles identitet som landbrugere og landboere. Det er også fra dette hus, at den stadig voksende dialog med det lokale og regionale omgivende samfund skal aktiveres og koordineres". Det har været ledestjernen i hendes mere end 10 års arbejde som formand og denne indsats har i høj grad skabt synlige resultater for foreningens medlemmer.

*Vi skal være stolte af vores rene drikkevand, skrev Herdis Lindegaard Jespersen i Agrovi avisen kort før sin død.*

## Landbrug i udvikling

Hun var stolt af og glad for at være formand, for at have en fortid i landbruget mange generationer tilbage og forhåbentlig flere generationer frem. Herdis nærede stor respekt for landmænd og for alle som synes, at landbruget som erhverv, kultur og livsstil både nu og i fremtiden skal være en fremtrædende og respekteret del af det danske samfund.

Kort tid før sin død skrev Herdis' bl. a. i Agrovi avisens leder om stoltheden i landbruget:

"Vi kan være stolte af vores rene drikkevand og af vores stramme pesticidgodkendelsessystem, som netop er årsagen til at det udelukkende er fra importerede fødevarer, der kan findes sprøjtemiddelrester i urinen hos danske børn og voksne. Men hvor går man hen med den stolthed, når medierne IKKE lige videreformidler DEN lille detalje.

### Smittende livsglæde

Vi har rigtig meget andet at være stolte af: vores høje fødevareresikkerhed, høje effektivitet og produktionsresultater, afledte arbejdspladser og store eksportindtægter, som er vores økonomiske bidrag til vores berømmede danske velfærdsmodel. Men hvor går vi hen med den stolthed, når visse politikere og grønne organisationer bruger vedtagelsen af landbrugspakken til at tale om landbruget, som noget vi, som nation, kun kan tjene på at have mindre af?" Svaret er: Vi går i dialog!!

Herdis smittende livsglæde var kendt af alle, hun nød at skrive, tale og synge, holdt af sproget og ordenes muligheder og betydning. Hun var altid energisk og optimistisk og samtidig indsigtfuld på mange områder.

Med Herdis' død har Nordsjællands Landboforening mistet en

dedikeret og seriøs formand og en vigtig kulturbærer for landbrugserhvervet i alle dets facetter. Herdis var altid konstruktiv med godt humør og hun havde blik for såvel det lange perspektiv i foreningsarbejde som detaljerne i enkelt-sagerne. Et menneske der altid var god at tale med og en arbejdende formand i ordets bedste forstand.

Herdis var både som formand og person bevidst om at få det bedste ud af livet for sig selv og for andre og hendes positive indstilling og forståelse for sine omgivelser og deres situation var kendetegnende for hende.

Herdis har haft stor betydning for den position, som Nordsjællands Landboforening og dens rådgivningsvirksomhed Agrov i har i dag – ikke blot i Nordsjælland, men over hele Danmark.

Såvel medlemmer, bestyrelse, medarbejdere og kunder skylder Herdis stor tak for hendes visionære og åbne tankegang.



*Luftfoto af Frerslev Kotel i Gørlose.*



# En plads i hierarkiet

**Søren Hansen formand 2016-2017**

**Søren Hansen ser tilbage på 25 års arbejde i NOLA's bestyrelse.**

Allerede i 1986 blev jeg valgt ind i repræsentantskabet for Karlebo-området, hvor jeg bor. Repræsentantskabet mødtes 2 gange årligt for at støtte op om bestyrelsens arbejde ude i lokalområderne.

På det tidspunkt var landboforeningen opdelt i 9 distrikter med en bestyrelsesrepræsentant fra hvert distrikt (i nogle af distrikterne var der stadig lokale kredse). Ved et af de første møder faldt talen på prøveopgaver i matematik til folkeskolens afgangsprøver, hvor nogle bestyrelsesmedlemmer var faldet over tendentiose bemærkninger i opgaverne.

Dette kunne jeg modbevise, da jeg ved den pågældende skriftlige prøve havde været prøvevagt og havde læst opgaverne.

I repræsentantskabet måtte jeg senere "forsvare" folkeskolen, og det medførte, at jeg oftere havde indlæg/spørgsmål – også af landbrugsmæssig karakter – i dette forum. Repræsentantskabet var en "rugekasse" for mange kommende bestyrelsesmedlemmer. Det kom også til at gælde for mig, da vores lokale bestyrelsesmedlem trak sig fra posten i slutningen af 1980'erne, meldte jeg min kandidatur til en bestyrelsespost i 1992, hvor jeg blev valgt på generalforsamlingen 11. marts 1992.

## **Landmand og lærer**

Jeg har i al min bestyrelsestid opfattet mig som landmand



*Søren Hansen har i 25 år været en del af NOLA's ledelse.*

## Landbrug i udvikling

og arbejdet ud derfra. Jeg har dog haft megen nytte af min læreruddannelse – blandt når jeg skal sætte mig ind i svært tilgængeligt stof, har jeg en del erfaring fra lærergerningen at trække på.

I begyndelsen af min bestyrelsestid skulle jeg finde min plads i hierarkiet og det lykkedes. Vi var 19 medlemmer i bestyrelsen og der var 7 udvalg – regnskabsudvalget, planteavlsudvalget, pr-udvalget, landboretsudvalget, bygge- og maskinudvalget, kvægbrugsudvalget og svinebrugsudvalget.

Der var kamp om at blive formand for et udvalg med skriftlige afstemninger ved det konstituerende møde efter generalforsamlingen og man skulle ikke som nyt bestyrelsesmedlem stille op til disse poster, der var som i livets forhold en læretid, inden man var/er kvalificeret til en formandspost eller udvalgspost.

Bestyrelsesmøderne bar præg af, at mange gerne ville komme til orde ved de enkelte punkter, så debatterne kunne blive langvarige og møderne ligeså. Umiddelbart før jeg trådte ind i bestyrelsen var der forslag om at skære antallet



*Søren Hansen på gården i Gunderød.*

## Landbrug i udvikling

af medlemmer ned fra 12 til 8 medlemmer plus formand. Forslaget vandt ikke gehør på dette tidspunkt hvor der var ca. 1.700 medlemmer i foreningen. Vi skal efter årtusindskiftet inden antallet af bestyrelsesmedlemmer blev halveret og det gjorde medlemstallet også.

Som ovenfor omtalt var der 1990'erne megen specifik sagsbehandling i bestyrelsesarbejdet. Det er godt, at det meste nu ligger i Agrovi-regi og bliver håndteret der.

Der har været mange gode oplevelser i bestyrelsesarbejdet. Medlemmerne kom jo tæt på hinanden og vi udvekslede mange erfaringer fra vores dagligdag. Som jeg tidligere har omtalt foregik de fleste afstemninger i bestyrelsen skriftligt.

Efter nogle år foreslog Poul Jensen, at afstemninger skulle være ved håndsoprækning for at alle kunne se vores tilkendegivelser. Det var ikke populært i starten, men ret hurtigt blev det accepteret. Det gjorde drøftelserne mere frie, men ikke nødvendigvis kortere.

Jeg har altid følt mig tilpas med bestyrelsesarbejdet og med tiden fik jeg plads i pr-udvalget, hvor jeg lærte Herdis Dam, der blev valgt til bestyrelsen i 1990, at kende og havde gode møder i udvalget, hvor vi arbejdede på – som nu – at være så åbne overfor resten af samfundet som muligt. I 1990'erne blev der nedsat et hesteudvalg for at hjælpe "hestefolket" med at gøre tingene rigtigt ude på ejendommene.

Omsætningen i denne afdeling havde svært ved at tjene penge nok, så efter at have forsvaret udvalgets berigtigelse i nogle år blev det nedlagt igen. Og der er stadig mange heste i Nordsjælland. De fleste andre udvalg blev enten sammenlagt med naboforeningernes udvalg og senere omfatter hele Sjælland eller omdøbt. I dag er kommunikationsudvalg samt miljø- og kontaktudvalg plus repræsentationer i hortevidtgruppen, søbrugerråd, skovbrugerråd (alle hører til Naturstyrelsen, Nordsjælland) samt Grønne råd i kommunerne.

### Næstformand fra 2011

Jeg blev – til egen overraskelse – foreslået til næstformand i 2011 og valgt. Jeg havde et fortrinligt samarbejde med Her-

dis Dam og havde gode oplevelser, når vi mødtes. Vi tænkte mange gange ens, så når den ene – fx ved et møde med en borgmester eller en udvalgsformand – gik lidt i stå, så tog den anden bare over og drøftelserne fortsatte.

Derfor var det ikke så svært at tage over ved Herdis' pludselige død i maj 2016 tilsat god opbakning fra den øvrige bestyrelse og Agrovis medarbejdere og ikke mindst positive tilkendegivelser fra medlemmerne.

Hvis jeg skal nævne store emner, der har fyldt mange bestyrelsesmøder, så er det arbejdet med Kongernes Nordsjælland og etableringen af vandløbslaug i Nordsjælland, beskyttelsen af drikkevand samt gode lokale vilkår for landbruget i Nordsjælland.

Jeg har altid talt for at inddrage lodsejerne/landmændene når der skal foreslås tiltag på ens ejendom. På den måde kan ejerne få ejerskab til tiltagene og vil oftest spille med, når ønskerne/forslagene skal realiseres så man undgår opslidende klagesager.

Jeg har været og er stadig glad for den tillid landboforeningens medlemmer har vist mig ved at vælge mig til bestyrelsesarbejdet. Det vil jeg gerne sige tak for.



# Stavnsbåndets ophævelse

## Stavnsbåndsjulæet i 1988 blev en stor begivenhed

Ved 200-års jubilæet for stavnsbåndets ophævelse i 1988 tog NOLA's bestyrelse initiativ til oprettelse af en komité med henblik på en lokal fejring af jubilæet. Stavnsbåndskomiteén for Nordsjælland bestod af en repræsentant fra NOLA, slægtsgårdsforeningen, husmandsforeningen, lokalarkiverne og museerne i Frederiksborg Amt, folkedanserne, skytte-, gymnastik- og idrætsforeningerne i Frederiksborg Amt, LOF, Hillerød turistforening, Nationalhistorisk museum på Frederiksborg Slot, teatergruppen Kulsvierblod samt kreditchef Ib Staffensen, Sparekassen SDS og foreningssekretær Jens Kromose.

Komiteén besluttede, at jubilæet skulle markeres med et arrangement på Frederiksborg Slot 15. august 1988 samt et friluftsskuespil ved Badstueslottet.

I 1788 var det greve Christian D. Reventlow, som overrakte 15 gårdmænd deres arvefæsteskoeder. Det skete i den indre slotsgård og den daværende kronprins Frederik var til stede. Af hensyn til brandsikkerheden var fejringen af 200-års jubilæet henlagt til ydre slotsgård. I 1788 kom mændene alene, men i 1988 mødte både mand og kone op. Med start på Batzkes bakke og i gamle vogne med jernringe - ikke noget med gummihjul - rumlede 14 familier ind i slotsgården klædt i flotte egnsdragter og blev modtaget med musik og fanfarer af Hillerød Drabantgarde.

*Der var stort mediefokus på Stavnsbåndsjubilæet på Frederiksborg Slot. Her et udklip fra Hillerød Posten hvor man ser kronprins Frederik og formand for Stavnsbåndskomiteen, Gunner St. Hansen.*

Under overværelse af kronprins Frederik samt repræsentanter fra regeringen, amtsborgmester Jørgen Christiansen, borgmester Jens S. Jensen, Hillerød kommune samt en masse sponsorer bød formand for Stavnsbåndskomiteén landboforeningsformand, gdr. Gunner St. Hansen velkommen, hvor han trak en rød tråd fra datid til nutid. Derefter talte Landbrugsrådets præsident H.O.A. Kjeldsen og statsminister Poul Schlüter.



## Landbrug i udvikling

I sin tale understregede H.O.A. Kjeldsen, at som ved stavnsbåndsløsningen i 1788 gik kronen også her i Nordsjælland foran og gav bønderne fuld råderet over deres egne gårde. Det viste sig hurtigt at være en fornuftig økonomisk disposition og tilføjede, at den grundlæggende tanke med landboreformerne var vel den, at indsats til egen gavn også fører fællesskab med sig. Det var det Reventlow troede på – og som i overmål viste sig at være rigtig.

Herefter overrakte greve Christian D. Reventlow assisteret af Kronprins Fredrik kopier af arvefæsteskeder til 14

”fæstebønder” og klædt i adelsdragt fra 1700-tallet holdt han samme tale som hans tiptiptipoldefar, Christian D. Reventlow, holdt for 200 år siden. Han sagde blandt andet:

”Jeg ser den tid i møde i hvilken udmarkerne vil ligne de velgødede tofter, de sure enge og moser forvandlede til fede hårbundsenge, unyttig krat være bortryddet, nyttig skov og underskov omhyggeligt fredet, alt skadeligt vand afgravet. Bonde- og husmænd skal ikke misunde hinanden, men som venner ved gensidige tjenester befordre den ene den andens fordel”.

### PROGRAM:

- Kl. 16.45: Kortege med bønderne i hestekøretøj.  
Start fra Batzkes bakke.
- Kl. 17.00: Hans Kgl. Højhed Kronprins Frederik ankommer.
- Kl. 17.15: Kortege ankommer til Frederiksborg Slot ad porten mod vest.  
Drabantgarden tager imod i ydre slotsgård.
- Kl. 17.25: Velkomst v/proprietær H. O. A. Kjeldsen, præsident for Stavnsbåndsjubilæets ærespræsidium.  
FÆLLESSANG
- Kl. 17.40: Statsministeren taler.
- Kl. 17.50: Greve Reventlow - direkte efterkommer af bøndernes velgører - Grev Christian D. Reventlow, overrækker symbolske arvefæsteskeder til 14 nordsjællandske landmænd, der nedstammer fra de første bønder, som blev løst fra stavnsbåndet den 15. august 1788 på Frederiksborg Slot.
- Kl. 18.10: ”Fæstebønder” Niels Chr. Nielsen, Bøndtsgård, Freerslev taler.
- Kl. 18.15: Afslutning.
- Kl. 18.40: Stående TAFTEL i Riddersalen, Frederiksborg Slot.  
TAFTELMUSIK af Hamletstrygerne.
- Kl. 19.30: Afslutning af Taffel.
- Kl. 20.00: Friluftsspil primært for indbudte gæster  
”Vorherre er i himlen og Kongen langt borte”.  
Badstueslottet, Frederiksborg slotshave.



Invitationen til Niels Chr. Nielsen med festens program.



## Landbrug i udvikling



*Niels Chr. Nielsen på talerstolen i ydre slotsgård. Bag ham i forreste række gdr. Vagn Mathiesen, Slægtsgårdforeningen, statsminister Poul Schlüter, amtsborgmester Jørgen Christiansen og formand for Stavnslånds-komiteen, Gunner St. Hansen.*

### Fæstebondens tale

På vegne af "fæstebønderne" takkede gdr. Niels Chr. Nielsen, Bendtsgård, Freerslev for arrangementet med ordene:

"Jeg håber, at udskiftningen af jorden og hoveriets ophævelse fremover vil give velstand for den enkelte bonde. At muligheden for selv at bestemme hvem den næste ejer skal være vil blive til stor glæde for mange. Og ikke mindst at den personlige frihed til frit at kunne tro og tænke og rejse hvorhen man ønsker, vil gavne det danske folk. Jeg har et lyst håb og en stor tro på, at dette vil blive til alles tilfredsstillelse i fremtiden".

Arrangementet på Frederiksborg Slot sluttede med en reception (taffel) i Riddersalen på Frederiksborg Slot. Alle gæster overværede senere stavnsbåndsspillet ved Badstueslottet.

De kongelige fæstebønder i Nordsjælland fik deres frihed tidligere end de øvrige danske fæstebønder. Et smukt symbol for dette er Reventlowstøtten i Frederiksborg slotshave – Nordsjællands egen frihedsstøtte.





Ved friluftsspillet ved Badstuestollet i august 1988 blev der uddelt et program med denne forside-tegning. Til højre kopi af et fæsteskoede som kong Christian 7 underskrev i 1788.

### Friluftsspil ved Badstueslottet

Skuespillet "Vorherre er i himlen og kongen langt borte" var skrevet af forfatter Hans Hansen med musik af Kaj Nielsen. Skuespillet opførtes i perioden 6. – 19. august 1988 på græsplænerne omkring Badstueslottet i Frederiksborg slotshave med ca. 100 medvirkende skuespillere og 24 scener/optrin. 15. august var en særforestilling med 706 tilskuere heraf 265



indbudte gæster fra receptionen på Frederiksborg Slot. Der var fribilletter til NOLA's medarbejdere. Dragter og kulisser blev efter forestillingerne overdraget til Frederiksborg amt. Skuespillet blev set af 5.730 tilskuere, heraf 75 udlændinge.

På bestyrelsesmødet 5. september sagde Gunner St. Hansen: "Jeg tror, at landbruget i Nordsjælland har fået god pr ved stavnsbåndsjubilæet.



## Landbrug i udvikling

På foranledning af Slægtgårdsforeningen og med Sparerkassen SDS som sponsor fik hver af de 14 "fæstebønder" en messingplade med inskription til opsætning på ejendommen:

DENNE GÅRD FIK ARVEFÆSTESKØDE 1788 VED STAVNSBÅNDETS OPHÆVELSE.



*Skuespillet "Vorherre er i himlen og kongen langt borte" blev afviklet ved Badstueslottet med ca. 100 medvirkende, og forestillingen blev set af 5.730 tilskuere.*

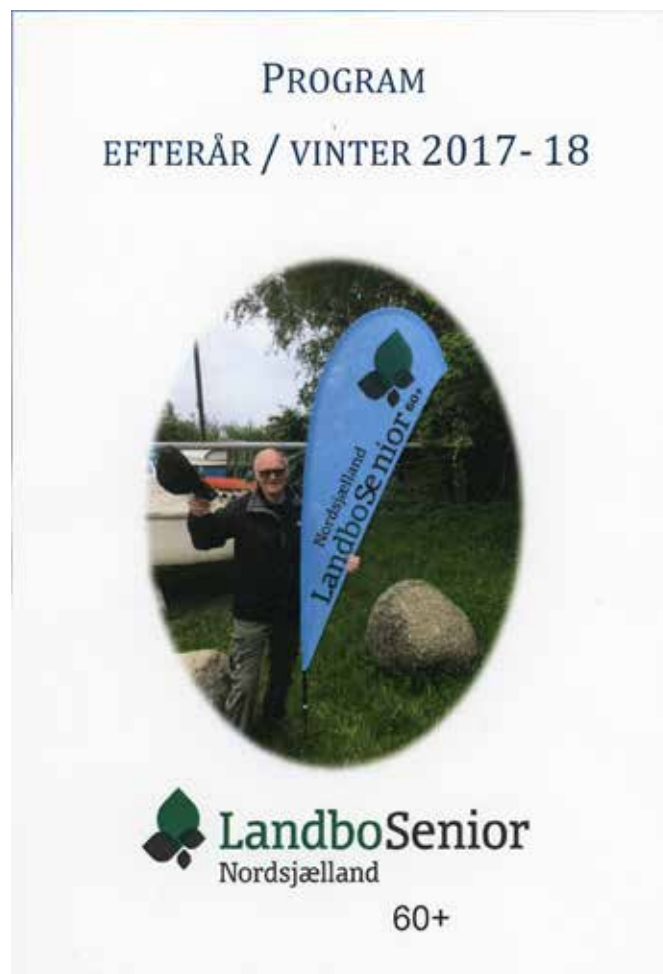
# Landbosenior

Efter flere års tiltag med diverse udvalgsarbejder blev Frederiksborg Amts Landbosenior dannet ved stiftende generalforsamling 25. januar 1996 med vedtagelse af vedtægter m.v. Det var landets 2. stiftede landboseniorforening.

Der var fra starten enighed om, at der skulle være fokus på aktiviteter for både landmand og ægtefælle og ikke noget med foder- og gødningsplaner, markvandring osv. Det havde der været nok af!

Det blev så et miks af foredrag, udflugter, virksomhedsbesøg m.v. og det har gennem årene udviklet sig til også at omfatte udlandsrejser m.v. I 2017 har der fx været omfattende aktiviteter, herunder Wallmans dinnershow (Cirkusbygningen), bustur med flere herregårdsbesøg på Vestsjælland, Italienstur til Umbrien og Toscana, bowling, madlavningskursus (for mændene), demonstration af hjer-testarter og meget mere.

Fin Barkholt var blandt initiativtagerne og blev foreningen første formand. I marts 2008 afløstes han af Poul Jensen, som i 2018 stadig er formand. I dag er foreningens navn: Landbosenior Nordsjælland og den har ca. 130 medlemmer. Det årlige kontingent er 150 kr.





# Økologisk rådgivning

Allerede først i 1980'erne var der en lille, men spirende interesse for økologi ikke mindst blandt deltidslandmændene. Det var måske ikke lige heltidslandmændenes første prioritet i bestyrelsen.

I efteråret 1986 afsatte regeringen 10 mio. kr. på finansloven for 1987 til udbredelse af økologisk rådgivning og støtte til økologisk jordbrugsproduktion. I november 1985 fik partiet De Grønne ved Inger Brochmann i forbindelse med en konstitueringsaftale om ny amtsborgmester opbakning til ansættelse af en konsulent i "økologisk og biodynamisk jordbrug i Frederiksborg Amt".

Der blev rettet henvendelse til NOLA om et samarbejde og trods en vis modstand i NOLA's bestyrelse fik den nyan satte agronom Ilse Feddersen (senere Rasmussen) kontorlokale i rådgivningscentret 1. december 1986. Aftalen med amtet indebar, at landboforeningen lagde telefon til, medens amtet betalte løn og gav tilskud til husleje. Fra 1. januar 1990 bortfaldt amtets tilskud til husleje.

Med "lov om økologisk jordbrugsproduktion", der blev vedtaget i maj 1987 og trådte i kraft i efteråret 1987, blev der dels lagt nogle retningslinjer for, hvad man skal forstå ved økologisk jordbrug og dels åbnet op for visse støtteordninger.

## Samarbejde med husmændene

Den økologiske konsulent skulle bistå landmænd, som var interesserede i økologi, med planlægning af sædskifter, markplaner og ansøgning om støtte. Da Husmandsforeningerne kort forinden havde oprettet en landsdækkende øko-

logirådgivning var de bekymrede for konkurrencen med en amtsansat konsulent. Det blev derfor aftalt, at udover generel oplysning og forsøgsarbejde måtte konsulenten alene give rådgivning i forbindelse med konventionelle landmænds interesse for at lægge om til økologi – men ikke give løbende rådgivning til allerede etablerede økologiske landmænd. Der var dog et fint samarbejde mellem amtets konsulent og Husmandsforeningernes konsulenter

Det var endvidere en stor opgave for konsulenten via møder og anden pr-virksomhed at udbrede kendskabet til økologi både blandt landmænd, men også blandt haveejere, skolebørn og borgere i det hele taget. Henover sommerhalvåret blev der hvert år afholdt en række besøg hos økologiske og biodynamiske jordbrugere og haveejere – der var meget stor interesse for disse arrangementer ofte med flere hundrede deltagere.

I 1987 blev biolog Ida Dahl Nielsen ansat i stillingen først som barselsvikar og siden som fastansat. Roskilde Amt fik ligeledes ansat en konsulent i økologisk og biodynamisk jordbrug og der foregik et nært samarbejde mellem de to amtskonsulenter. Stillingen under Frederiksborg Amt blev nedlagt 1991, hvor Ida Dahl Nielsen fik andre opgaver inden for natur og miljø i amtet.

# Halmleverandørforening

Efter stigende problemer i offentligheden i første halvdel af 1980'erne med halmaffbrænding på markerne tog økonomikonsulenterne Jens Kromose og Peter Schou Andersen initiativ til udarbejdelse af en lille pjece til drøftelse med Landboforeningens bestyrelse, hvor man forsøgte at analysere muligheden for udnyttelse af den nordsjællandske overskudshalm som varmekilde i fjernvarmewærker i den nordlige del af Sjælland. Nordsjællands Halmleverandørforening blev stiftet 31. juli 1985 med 50 medlemmer.

Der var fra starten stor interesse for udnyttelse af overskudshalmen. Et planlagt møde om emnet med bl.a. energiminister Knud Enggård som indleder, blev så overbooket af interesserede deltagere, at mødet i sidste øjeblik måtte flytte til SDS' store kantine i Slotsgade. Flere fra centraladministrationen i København bad om lov til at deltage i mødet, hvilket naturligvis blev imødekommet.

Efter intense forhandlinger til flere sider blev resultatet, at Frederiksværk Multivarmeværk blev indviet i 1985 hvor overskudsvarmen fra Stålvalseværket blev udnyttet som varmekilde sammen med kul, olie og halm og mange landmænd investerede i halmlader, idet halmen til halmvarmewærket naturligvis skulle være tør og velopbevaret. Der blev – efter mange forhandlinger – indgået aftale om levering af ca. 10.000 tons tør halm på ca. 400 kr. pr. tons. Som et lille kuriosum kan nævnes, at vores årlige pristalsregulering viste sig så gunstig, at vi efter få år nærmede os landets højeste pris, hvilket på sigt ikke var holdbart for halmvarmewærkets bestyrelse, hvorfor man valgte at acceptere en neddrøsling af pristalsreguleringen.

Halmkedlen blev udfaset i 2001, hvorefter nogle stod med en overflødig halmlade, men nu er det nok ikke det dårligste sted, at "brænde inde" med gode lagerfaciliteter.

I forhandlingsperioden var gdr. Hans Pedersen, Damsgård formand og afløstes i driftsperioden af gdr. Poul Jensen, Skævinge som formand.

## Indkøbsforening

Nordsjællands landboforenings indkøbs- og Finansieringsforening blev grundlagt i 1963 med det formål

- at sikre medlemmerne de bedst mulige kreditforhold ved at yde bistand og vejledning ved optagelse af lån samt at udbrede oplysninger om alle spørgsmål i forbindelse med landbrugets finansieringsforhold
- at foretage eller formidle indkøb til medlemmerne af husdyr, landbrugsredskaber og maskiner samt andre tekniske driftsmidler, som anvendes i landbruget og landhusholdningerne
- at garantere for optagne lån eller i henhold til vedtægterne at yde lån til finansiering af medlemmernes indkøb af husdyr og tekniske driftsmidler i landbruget og landhusholdningerne. Oprettelsen af denne forening har givet medlemmer af Nordsjællands Landboforening muligheden for at få finansieret lån til deres driftsmidler gennem de sidste 50 år, når der har været behov og måske ikke vilje fra den finansielle verdens side.

En anden del af Nordsjællands Landboforenings indkøbs- og finansieringsforenings virke har været at yde støtte og tilskud til aktiviteter til landbrugets fremme i Nordsjælland. Således har den faglige rådgivning og Landboudommen nydt godt af disse bidrag. Et af de største bidrag var deltagelsen ved oprettelsen af Fonden til fremme af landbrug i Nordsjælland i 2016.

# Agrovi - den bedste løsning på jorden

Landbrugets rådgivningssystemer har siden år 2000 været i en løbende strukturudvikling for at følge med udviklingen i landbruget. Nordsjællands Landboforening havde længe en målsætning om at være forankret i Nordsjælland. Sideløbende havde andre landboforeninger valgt at sammenlægge deres rådgivning på Sjælland.

I 2006 var der sonderinger mellem Nordsjællands Landboforening og Sjællandske Familiebrug om samling af rådgivningen i to fælles centre, idet der her kunne ses en mulighed for visse synergieffekter. Der blev opnået enighed om at starte med to centre i Hillerød og Ringsted. Dette skete 1. januar 2007. Desværre eksisterede dette samarbejde kun i små to år. Sjællandske Familiebrug valgte at udtræde efter uenighed om den fremtidige strategi. Dette skete ved udgangen af 2009. Herefter blev Nordsjællands Landboforening enejer og valgte at fortsætte med Agrovi.

## Agrovi udvikler sig

Siden 2009 har Agrovi været i en fortsat udvikling med inddragelse af flere rådgivningsområder. Der har igennem årene været afholdt flere store konferencer. Her skal nævnes en økonomikonference i Roskilde i 2009, da finanskrisen var på sit højeste. På konferencen kom der udsagn om at renten formodentlig ville falde til 4% måske endda 3%. Dette virkede utænkeligt den gang, men i dag med en rente på ca. 2% blev prognosen mere end opfyldt.

Målsætningen for Agrovi er i dag nærhed og nærvær. Det betyder, at Agrovi vil være lokalt forankret og i tæt kontakt

og øjenhøjde med deres kunder.

Det har ført til, at Agrovi i dag tilbyder rådgivning og service fra de fire afdelinger i Hillerød, Ringsted, Holbæk og Nørre Alslev på Falster. Der er omkring 100 ansatte i Agrovi. De største afdelinger er økonomi/regnskab og planteavl. Andre afdelinger varetager rådgivning omkring jura, ejendomsmægler, landzone og bygningsrådgivning, miljø og energi, økologi og heste.

Nordsjællands Landboforening har således gennem de sidste 50 år løbende forstået at udvikle og tilpasse rådgivningen til medlemmernes behov og efterspørgsel. Der er sket en stor udvikling og gennem Agrovi føler Nordsjællands Landboforening sig godt rustet til fremtiden.



*Foto fra DM i pløjning 2000.*

# Landbrugsskolens fond

Næsten samtidig med etableringen af NOLA oprettedes Nordsjællands landbrugsskoles Fond. Historien er, at for godt 100 års siden i 1913 købte landbrugskandidat Oluf Jensen landbrugsejendommen Højagergård ved Slangerup. Han havde indtil da været lærer i 5 år på Høng Landbrugsskole.

På Højagergård etablerede han Slangerup Landbrugsskole og blev dens første forstander. Samtidig med forstanderjobbet var han en meget aktiv organisationsmand. Han var blandt andet formand for Frederiksborg Amts Landboforening og sad i bestyrelsen for sjællandske og danske landboforeninger samt medlem af Landbrugsrådets præsidium.

Oluf Jensen var forstander til 1947. Herefter skiftede skolen navn til Nordsjællands Landbrugsskole. Oluf Jensen døde 80 år gammel i 1965. Nordsjællandske landmænd nedsatte i taknemmelighed en mindeplade på Slangerup kirkegård for Oluf Jensen og hans indsats for landbruget.

I 1966 besluttede landbrugsskolens bestyrelse at nedlægge Nordsjællands Landbrugsskole. Ved salget blev det bestemt, at de tiloversblevne midler på ca. 300.000 kr. skulle udgøre kapitalgrundlaget i Nordsjællands Landbrugsskoles Fond, hvor de nordsjællandske landboorganisationers formænd skulle udgøre bestyrelsen. Det blev ligeledes bestemt, at legater fra fonden efter ansøgning skulle anvendes til støtte til unges uddannelse indenfor landbruget på landbrugsskoler og Landbohøjskolen samt til Frederiksborg Amts Landboudom (i dag Nordsjællands Landboudom).

I april 2002 modtog fonden en arv på ca. 1.250.000 kr. efter gdr. Frede Frederiksen, som gennem mange år drev et mønsterlandbrug ved Allerød. Frede Frederiksen havde stor indsigt i lokale forhold og sad i en årrække i repræsentantskabet for Nordsjællands Landboforening.

I 1956 oprettede Peter og Ellen Hansen et mindelegat til dygtiggørelse af unge landmænd. Peter Hansen var aktiv i landboforeningen og var en overgang formand for Nordsjællands elite Tyreholdsforening og også formand for Hilerød Slakteri. Efter mange år som enke døde Ellen Hansen i 1993 og der blev efterladt en kapital på ca. 800.000 kr., som så blev lagt ind i mindelegatet.

Mindelegatet havde i henhold til fundatsen samme bestyrelse som Nordsjællands Landbrugsskoles Fond og blev lagt sammen med Nordsjællands Landbrugsskoles Fond i 2004. I dag er den samlede kapital alt efter kurserne ca. 3,0 mio. kr. og vi kan i dag takke landbrugets fremsynede mænd og kvinder for at de tænkte langt og fremad ved at oprette fonde og legater til uddannelse af unge indenfor landbruget i Nordsjælland.

Økonomikonsulent Jens Kromose har været fondens administrator siden 1984.

Fonden har gennem årene uddelt legater for i alt ca. 3.350.000 kr. og således givet en væsentlig støtte til at dygtiggøre unge fra Nordsjælland i landbruget. Fondens har gennem årene også ydet et årligt tilskud til Landboudommen og undertiden også til 4H og har siden 2002 uddelt en pris "Årets unge landmand" efter indstilling fra Nordsjællands Landboudom.



# Vi skal være synlige

Lars Jonsson formand 2017-

**Lars Jonsson har siddet i formandsstolen i næsten et år, og har som ambition at foreningen skal tale alle medlemmernes sag.**

– Vi skal være lodsejernes vogter over for myndigheder, kommuner, regionen og staten og vi skal være kritiske overfor de krav, som kommer derfra, og hele tiden vurdere, om de er rimelige, så vi fortsat kan eksistere på landet, siger Lars Jonsson. Han satte sig i formandsstolen i Nordsjællands Landboforening i marts 2017 efter Søren Hansen, der i en kort periode var konstitueret formand efter Herdis Lindegaard Jespersens pludselige død året forinden.

## Strategiarbejde i gang

- Synlighed og nærhed i forhold til medlemmerne er mit helt særlige fokus for vores forening fremover. Disse områder kan ikke overvurderes, for vi må erkende, at vi langt fra har direkte kontakt til alle vores 900 medlemmer. Dermed ved vi reelt ikke, hvad måske tre fjerdedele af dem mener om vores dispositioner. Det ville være rart at vide, så vi bedre bliver i stand til at styre efter det, som tilgodeser alle medlemmer-

ne, hvoraf næsten tre fjerdedele er deltidslændmænd. Det er baggrunden for, at vi har sat et strategiarbejde i gang med fokusgrupper, som forhåbentligt vil klarlægge, hvad vi fremover skal servicere medlemmerne med, såvel på det politiske som på det rådgivningsmæssige plan.

Indtil videre ved jeg af gode grunde ikke, hvor vi lander med det, pointerer Lars Jonsson.



*Lars Jonsson foran Brønshøjgaard, der er den ene af de to gårde, som han driver.*

## Landbrug i udvikling

### Driver to ejendomme

56-årige Lars Jonsson driver to ejendomme på Lyng-kanten, Fuglerupgård samt et par kilometer væk Brønshøjgård, hvor han og hustruen Marianne samt deres tre børn bor.

Her producerer han årligt 6000 Antonius slagtesvin og driver 300 hektar planteavl, men supplerer tillige indtjeningen med udlejning af bygninger.

Lars Jonsson er uddannet fra Høng Landbrugsskole i



*Lars Jonsson driver to landbrug, og så er han en aktiv formand for Nordsjællands Landboforening.*

## Landbrug i udvikling

1985, og efter nogle års ansættelse i Sydsjælland, rykkede han til Fredensborg, hvor han blev fodermester. De to ejendomme på Lynge-kanten købte han i 1989 og 1994.

### Godt samarbejde – for det meste

Selvom Lars Jonsson understreger, at landboforeningen vil være kritisk overfor myndighederne, så mener han dog, at bestyrelsen har en god dialog med de 11 kommuner, som foreningens medlemmer bor i, om end:

- Der er dog et par af kommunerne, som giver os noget modvind på cykelstien. Den generelt gode relation opnår vi ved at bruge en del tid på at kommunikere og mødes med kommunerne. Nationalpark Kongernes Nordsjælland har været et projekt, som har båret kimen til interessekonflikt, men som er landet på en fornuftig måde, mener Lars Jonsson:

- Vi er endt dér, hvor vi gerne ville, nemlig med frivillighed og garanti for, at man ikke forskelsbehandles, uanset om man er indenfor eller udenfor nationalparken.

### Vigtig kommunikation

Det er dog ikke ensbetydende med, at der er politisk skabte vilkår, som skal forbigås. Her peger Jonsson på områder som SAVE Registreringer, der har til sigte at udpege bevaringsværdige bygninger, som skal fredes, men som kan ende med at binde lodsejeren på hænder og fødder:

- Eksempelvis kan det betyde, at ejeren af et stuehus ikke kan få lov at rive det ned, selvom det er egnet til det. Tillige peger han på emner som Natur 2000 og paragraf-3-områder:

- Her oplever jeg nok, at myndighederne kører med den brede pensel. Der bliver et voldsomt behov for at få kigget kritisk på det Grønne Danmarkskort sammen med Naturrådet. Derfor er det også vigtigt, at vi får kommunikeret ud til befolkningen, hvad landbrug er, og hvad vi laver på marken og i stalden. Mange udenfor landbruget tager blot for givet, at der er billige fødevarer, men tænker ikke nærmere over, at der også skal være vilkår, som gør det muligt at produce-

re dem, siger Lars Jonsson.

### Konku-legaer

Hvor Nordsjællands Landboforening og Agrovi er om ti år, siger han:

- Jeg tror, at vi vil have nogenlunde det samme antal medlemmer i foreningen, men sikkert en endnu større andel af deltidslandmænd. Agrovi, derimod, vil sikkert vokse sig endnu større. Vi har i de seneste år kunnet se en ændret strategi - ikke kun i Agrovi, men i flere andre rådgivnings-selskaber - i retning af at udvide deres revirer på landkortet. Det har nu og da ført til lidt knubbede ord. Men i det store og hele mener jeg, at vi på det politiske plan har et fint samarbejde på tværs af foreningerne, understreger Lars Jonsson.

Han mener, at nærhedsprincippet er vigtigt, så man kan være dér, hvor medlemmerne befinder sig. For at kunne tiltrække de bedste unge medarbejdere og gøre arbejdspladsen attraktiv, kræver det også nogen volumen, mener han, og tilføjer, at en sund konkurrence holder rådgivningen skarp.

- Jeg plejer at udtrykke det således, at vi indenfor rådgivningen ikke er hinandens konkurrenter, men "konku-legaer", understreger Lars Jonsson.

# Kommunikation

Nordsjællands Landboforening har altid haft en form for kommunikation med medlemmerne og jordbrugerne i Hovedstadsregionen.

Allerførst i 1970'erne fik medlemmerne jævnligt et medlemsblad med oplysninger om sortsforsøg i kornavl, nye tiltag i kvægavl og andre landbrugsfaglige emner. Disse blade blev afløst omkring årtusindskiftet af blade med mere moderne tilsnit men stadig med gode informationer til medlemmerne.

Allerførst i 1990'erne sendte landboforeningen et blad i kvartalet til samtlige jordbrugere i Hovedstadsområdet – for at tiltrække kunder og medlemmer – og for at tilbyde rådgivning.

Disse blade har også haft forskellige forsider.

I de seneste år er hjemmesider og Facebook blevet mere foretrukne informationskanaler for at følge med udviklingen i samfundet.



*NOLA har lavet mange tiltag for at skabe god forståelse mellem land og by. Her er fremstød i 1999 på Torvet i Hillerød.*



## Landbrug i udvikling



Medlemsblad 1974-1989.



Medlemsblad 1990-2000.



Medlemsblad fra 2000.



Profilavis for hovedstadsregion 1990-2002.



Profilavis for hovedstadsregionen 2002-2004.



Profilavis for hovedstadsregionen 2004-2006.



Profilavis Sjælland 2006-2013.



Profilavis Sjælland 2013-16.



Profilavis Sjælland 2017.

## Landbrug i udvikling

### Litteraturliste og inspirationskilder:

H. O. Stryhn 1984: *Frederiksborg amts landboforening årene 1943 – 1969*.

Gunnar Laustsen: Notat af 21. juli 2017 – primært om huset på Industrivænget. 22.

Dansk landbrug 2005: *Landboforeninger gennem 200 år*. Side 48 – 51 om NOLA.

Stavnsbåndskomiteén 1988: Regnskab for skuespillet og festlighederne på Frederiksborg slot 15. aug. 1988.

Program for egnsspillet om Stavnsbåndets løsning: Vorherre er i himlen og kongen langt borte.

Jørgen Andersen (red.): *Bogen om Hillerød* (s. 200 – 201). Forlaget Mentor Hillerød.

Protokol over landbrugsmøderne i Søsum 1939 – 1973.

Nordsjællands Landboforening: Diverse numre af medlemsblade og rådgivningsnyt og Agrovi-avisen.

Frederiksborg amts 4 H: *Jubilæumsskrift 1926 – 2001*.

Frederiksborg amts Landboudom: Diverse sommerprogrammer.

Nordsjællands Landboforening: Forhandlingsprotokoller 1984 – 1992.

Lisbeth og Niels Chr. Nielsen: Scrapbog om Åben Gård 24.maj 1986 og om Stavnsbåndsjubilæet 15. august 1988.

Landbrugsrådet: *Velkommen på landet*. Pressen møder landbruget 12/ 5 - 4/6 1975.

Nordsjællands Landboforening: Årsskrift 1971.



## **Landbrug i udvikling**

**Nordsjællands Landboforening blev stiftet i 1968 som en sammenslutning af flere nordsjællandske landboforeninger. Dermed videreføres et fagligt og politisk arbejde, der bygger på næsten 200 års erfaring, til gavn for landmændene.**